

ΣΚΕΛΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. Διεθνές δίκαιο: Είναι το νομικό σύστημα που διέπει οργανωτικά τη διεθνή κοινότητα, δηλαδή, όλο το φάσμα των σχέσεων που αναπτύσσονται στη μεταξύ τους επικοινωνία τα κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί. Τα κυριότερα αντικείμενα ρύθμισης του διεθνούς δικαίου παραμένουν η εξασφάλιση ειρήνης, η ειρηνική επίλυση διαφορών, η αποφυγή χρήσης βίας, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το διεθνές δίκαιο δεν αποτελείται μόνο από υποχρεωτικούς κανόνες. Πολλές διαρθρωτικές εκδηλώσεις, όπως τα Ψηφίσματα, δε θεσπίζουν κανόνες.

2. Η διεθνής κοινότητα: Τα κράτη συνεργάζονται για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων, χάρη στο διεθνές δίκαιο, που αποτελεί συνδετικό κρίκο.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ 'ΧΡΗΣΤΕΣ' ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Το κράτος και ορισμένοι διεθνείς οργανισμοί έχουν διεθνή νομική προσωπικότητα. Και οι ιδιώτες (φυσικά και νομικά πρόσωπα), που είναι οπωσδήποτε χρήστες των κανόνων διεθνούς δικαίου, έχουν υπό προϋποθέσεις διεθνή νομική προσωπικότητα και την ιδιότητα του υποκειμένου του διεθνούς δικαίου. Νομική προσωπικότητα είναι κάθε φορέας που εμφανίζει δικαιοπρακτική ικανότητα, δηλαδή, που έχει δυνατότητες προβολής δικαιωμάτων και ανάληψης υποχρεώσεων κατά το διεθνές δίκαιο.

§1. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΩΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Κυριαρχία του κράτους: Το κυρίαρχο κράτος δεν υπάγεται σε κανένα άλλο φορέα εκτός από τον εαυτό του και έχει την 'αρμοδιότητα της αρμοδιότητας'. Το κράτος είναι κυρίαρχο επειδή υπάγεται στο διεθνές δίκαιο και εξασφαλίζει εδαφική ακεραιότητα, ισότητα, τήρηση συμφωνιών, μη επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις, ανάληψη υποχρεώσεων και δυνατότητα μεταβολής των κανόνων που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις.

2. Ανεξαρτησία του κράτους: Σημαντική αρχή με τρία στοιχεία -> την αποκλειστικότητα, την αυτονομία και την πληρότητα αρμοδιοτήτων. Αρχές προστασίας της ανεξαρτησίας είναι η μη επέμβαση τρίτων στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών και η απαγόρευση χρήσης βίας. Σημειώνεται ότι το ανεξάρτητο κράτος υποδηλώνει την έλλειψη εξάρτησης και πολιτικής υπαγωγής σε άλλους ομοειδείς φορείς.

3. Αρχή της ισότητας μεταξύ των κρατών: Έχει συνταγματικό χαρακτήρα και αναφέρεται στην τυπική ισότητα. Για παράδειγμα, στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ισχύει το 'κάθε κράτος-μέλος μία ψήφος', αλλά στο Συμβούλιο Ασφαλείας τα πέντε μόνιμα μέλη έχουν δικαίωμα veto.

4. Αυτοδιάθεση των λαών: Πρόκειται για την παροχή αυτοδιοίκησης και τη δέσμευση για την ανεξαρτησία των λαών, ώστε να απολαμβάνουν τις θεμελιώδεις ελευθερίες τους.

§2. ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ: Με την ανάπτυξη των διεθνών σχέσεων, υποκείμενα του διεθνούς δικαίου είναι οι περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί (φορείς ειδικών αρμοδιοτήτων για ορισμένους στόχους). Αυτοί αποβλέπουν -με διαφορετικούς μηχανισμούς- σε ποικίλους σκοπούς

(ειρήνη, ασφάλεια, διακρατική συνεργασία, εκπαιδευτικά θέματα, εμπόριο, οικονομία), έχουν μονιμότητα, διαθέτουν όργανα ξεχωριστά από εκείνα των κρατών-μελών και τους αναγνωρίζεται διεθνής προσωπικότητα, που τους επιτρέπει να προβάλλουν απαιτήσεις διεθνώς και να υπέχουν διεθνή ευθύνη.

§3. ΤΑ ΑΤΟΜΑ, ΟΙ ΙΔΙΩΤΕΣ: Το ερώτημα είναι κατά πόσο τα άτομα μπορούν να έχουν την ιδιότητα υποκειμένου του διεθνούς δικαίου -> π.χ. για ενέργειες που εμπίπτουν στο διεθνές ποινικό δίκαιο (πειρατεία) πράξεις αντίθετες στα διεθνή νόμιμα (δουλεμπόριο), απαιτήσεις αποζημιώσεων για την παράνομη αφαίρεση περιουσιακών στοιχείων από πολίτες ουδέτερων κρατών και για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (γενοκτονία, φυλετικού χωρισμού, κατάληψη αεροσκάφους) τα άτομα υπάγονται απευθείας σε κανόνες διεθνούς δικαίου που προστατεύουν από αυτές τις πράξεις και τις τιμωρούν.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Βασικό ερώτημα είναι η ακριβής θέση του διεθνούς και του εσωτερικού δικαίου στην έννομη τάξη (ποιο έχει τα πρωτεία και ποιο κατισχύει). Σημειώνεται ότι αν σκοπός του δικαίου είναι η εξασφάλιση ειρήνης, ελευθερίας και δικαιοσύνης, τότε βρίσκονται σε αρμονία.

2. Αναδισμός και μονισμός

A. Αναδισμός: Το διεθνές και το εσωτερικό δίκαιο αποτελούν ισοδύναμα και ανεξάρτητα νομικά συστήματα, που διακρίνονται λόγω των διαφορετικών πηγών, υποκειμένων και θεσμικής τους διάρθρωσης. Συνεπώς, για να έχει αποτελεσματικότητα ο κανόνας του ενός συστήματος στο άλλο, πρέπει να αποχωριστεί από το γενικό πλαίσιο στο οποίο ανήκει, με την παρέμβαση του κράτους (π.χ. ενσωμάτωση με θέσπιση παράλληλου κανόνα). Τα όργανα του κράτους έλκουν την αρμοδιότητά τους από το εσωτερικό δίκαιο και δρουν κατ' επιταγή του. Αν συμπίπτει με το διεθνές δεν υπάρχει πρόβλημα· διαφορετικά, τα όργανα του κράτους ενεργούν με βάση το τελευταίο, με τεκμήριο ότι: **α) η πολιτεία πρέπει να υλοποιεί τις διεθνείς υποχρεώσεις της και β) η παρεχόμενη σε αυτά διακριτική ευχέρεια προϋποθέτει την άσκησή της σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις του κράτους.**

B. Μονισμός: α. Το σύστημα: Η έννομη τάξη είναι ενιαία και οι κανόνες δικαίου υπάγονται σε ιεραρχικά διαβαθμιζόμενες επάλληλες νομικές κατηγορίες, από τον ιεραρχικά ανώτατο αφηρημένο κανόνα ως τον ιεραρχικά κατώτατο συγκεκριμένο (-> τα αρμόδια όργανα εφαρμόζουν ανώτερο κανόνα και δημιουργούν υποδεέστερο). Έτσι, δεν υπάρχει σύγκρουση εσωτερικού και διεθνούς δικαίου, αλλά τα πρωτεία ανήκουν στο τελευταίο γιατί ορίζει τις προϋποθέσεις συνύπαρξης των κρατών.

β. Θετική όψη του μονισμού: Βοηθά να κατανοήσουμε την εξέλιξη στις σχέσεις διεθνούς και εσωτερικού δικαίου. Το διεθνές δίκαιο, λοιπόν, δεν είναι μόνο τρόπος οργάνωσης των σχέσεων μεταξύ κρατών και διεθνών οργανισμών, αλλά και σύστημα κανόνων που διέπουν σχέσεις ακόμη και μεταξύ ατόμων. Από την άλλη, σημειώνεται η άμεση επικοινωνία μεταξύ ευρωπαϊκού και εσωτερικού δικαίου -> το πρώτο επικαλύπτει, τροποποιεί, καταργεί ή συμπληρώνει το άλλο.

3. Οι διαφορετικές όψεις του ίδιου προβλήματος

A. Σχέσεις διεθνούς και εσωτερικού δικαίου από την άποψη του διεθνούς δικαίου: Τα κράτη, αφού αναλαμβάνουν υποχρεώσεις κατά το διεθνές δίκαιο, υποχρεώνονται να οργανώνουν ανάλογα και την εσωτερική τους νομοθεσία (=λήψη μέτρων για την εφαρμογή των συνθηκών που τα δεσμεύουν) ->

ένα κράτος δε μπορεί να επικαλεστεί το εσωτερικό του δίκαιο για να δικαιολογήσει τη μη εφαρμογή μιας συνθήκης. Κατά την πιο μετριοπαθή εκδοχή, τα κράτη μπορούν να έχουν νομοθεσία που δεν ανταποκρίνεται στις διεθνείς υποχρεώσεις, αλλά δε μπορούν να την εφαρμόσουν, χωρίς να αναλαμβάνουν έτσι διεθνή ευθύνη.

B. Σχέσεις διεθνούς και εσωτερικού δικαίου από την άποψη του εσωτερικού δικαίου: Το Σύνταγμα αναφέρεται περιέχει διατάξεις που αναφέρονται άμεσα στις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας και έμμεσα ενδιαφέρουν το διεθνές δίκαιο:

❖ **Το άρθρο 2 παρ. 2:** Περιλαμβάνει **α) συμμόρφωση προς το διεθνές δίκαιο** (= σαφής επιταγή) και **β) πολιτική επιδίωξη για ειρήνη, δικαιοσύνη και φιλικές σχέσεις μεταξύ λαών και κρατών** (=προκαθορισμένη πολιτική επιλογή).

❖ **Το άρθρο 28:** Αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της χώρας στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αναγνωρίζει την υπεροχή του συμβατικού και του εθιμικού διεθνούς δικαίου απέναντι στον εσωτερικό νόμο. Για το συμβατικό διεθνές δίκαιο, το Σύνταγμα απαιτεί για να κατισχύσει του νόμου, να έχει κυρωθεί δια νόμου.

Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η διακρατική κυριαρχία, μπορούν να αναγνωριστούν με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα (απαιτείται πλειοψηφία των 3/5 του συνόλου των βουλευτών) => σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου, του δημοκρατικού πολιτεύματος της ισότητας και της αμοιβαιότητας.

Κανόνας του διεθνούς δικαίου, εθιμικός ή συμβατικός, δεν μπορεί να τροποποιηθεί από κανένα νόμο· μόνο με τον τρόπο που παράχθηκε. Αν διεθνής συνθήκη επικυρωμένη και κυρωμένη με νόμο αντίκειται στο Σύνταγμα τι θα συμβεί; -> είτε θα τροποποιηθεί το Σύνταγμα, είτε θα πάψει η εφαρμογή της συνταγματικής διάταξης.

❖ **Το άρθρο 5 παρ. 2:** Προβλέπει την προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας για όλους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. **Εξαιρέσεις** επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο. **Δεν υπάρχει εξαίρεση ως προς την προστασία της ζωής και της τιμής**

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ (ΠΗΓΕΣ)

1. Γενικά: Για την ερμηνεία και εφαρμογή του διεθνούς δικαίου είναι απαραίτητη η γνώση των πηγών του. Συνήθως γίνεται διάκριση μεταξύ τυπικών (από αυτές ο κανόνας αντλεί την ισχύ του=τρόπος παραγωγής του διεθνούς δικαίου) και ουσιαστικών πηγών (εισφέρουν το υλικό που αποτελεί τον κανόνα=περιεχόμενο του διεθνούς δικαίου). Κοινό σημείο αναφοράς ως προς τις πηγές είναι το άρθρο 38 παρ. 1 του Καταστατικού ΔΔΧ: 'Το δικαστήριο, που εκδικάζει με βάση το διεθνές δίκαιο, εφαρμόζει: **α) τις γενικές ή ειδικές διεθνείς συνθήκες, β) το διεθνές έθιμο, γ) τις γενικές αρχές του δικαίου, δ) τις δικαστικές αποφάσεις.**

2. Η σημασία της νομολογίας των διεθνών δικαστηρίων: Το ΔΔΧ και τα άλλα διεθνή δικαστήρια συμβάλλουν αποφασιστικά στην επιβεβαίωση και σταθεροποίηση των κανόνων διεθνούς δικαίου.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΘΙΜΟ

§1. ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΕΘΙΜΟΥ

1. Ορισμός: Διεθνές έθιμο είναι η γενική, σταθερή και ομοιόμορφη πρακτική (=εξωτερικό στοιχείο) που γίνεται δεκτή ως κανόνας δικαίου (=> πεποίθηση ότι ανταποκρίνεται σε ορισμένη νομική υποχρέωση ή δικαίωμα).

2. Η θέση του εθίμου στο διεθνές δίκαιο: Διαμόρφωσε το πρώτο θεσμικό πλαίσιο συμπεριφοράς μεταξύ των κρατών, ενώ -πλέον- συνυπάρχει με τις συνθήκες.

3. Θεωρητική θεμελίωση της υποχρεωτικότητας του εθίμου: Το Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης σημείωσε το βουλευτικό στοιχείο σε συνδυασμό με την έννοια της κρατικής κυριαρχίας. Το έθιμο (=γενικό διεθνές δίκαιο) είναι υποχρεωτικό, επειδή αποτελεί έκφραση μιας αναγκαιότητας.

4. Διαμόρφωση του διεθνούς εθίμου

A. Πρακτική: Η πρακτική ενός κράτους μπορεί να θεωρηθεί περίπτωση δημιουργίας εθίμου (π.χ. Μεγάλη Βρετανία -> δίκαιο της θάλασσας). Φυσικά, στη διαμόρφωση του διεθνούς εθίμου μεγαλύτερη βαρύτητα έχουν τα κράτη που συνδέονται περισσότερο με το αντικείμενο της ρύθμισης. Στο διμερές επίπεδο, αν ένα κράτος ενεργεί με ορισμένο τρόπο απέναντι σε άλλο που δεν αντιδρά -αν και επηρεάζεται- υπάρχει διαδικασία διαμόρφωσης εθίμου.

α. Θετική πρακτική: Η Νορβηγία είχε οριοθετήσει την αιγιαλίτιδα ζώνη της με ευθείες γραμμές βάσεως, χωρίς να αντιδράσει η Μ. Βρετανία, πλοία της οποίας αλίευαν στην περιοχή => δημιουργία εθίμου.

β. Αρνητική πρακτική: Με την αποθετική συμπεριφορά μπορεί να δημιουργηθεί έθιμο -> Ένα εμπορικό πλοίο με γαλλική σημαία (Lotus) συγκρούστηκε με ένα τουρκικό στο Β. Αιγαίο, το οποίο βυθίστηκε παρασύροντας και μέλη του πληρώματος. Ο υποπλοίαρχος του Lotus συνελήφθη από τις τουρκικές αρχές και καταδικάστηκε από τα τουρκικά δικαστήρια για ανθρωποκτονία εξ αμελείας. Η Γαλλία αμφισβήτησε την αρμοδιότητα των ξένων δικαστηρίων, αλλά το ΔΔΧ υποστήριξε ότι δεν υπάρχει διεθνής κανόνας που να απαγορεύει την ποινική δικαιοδοσία ενός κράτους έναντι ξένου πλοίου στην ανοικτή θάλασσα, σε περίπτωση που υπήκοός του έχει υποστεί ζημία. Πλέον, αναγνωρίζεται αποκλειστική αστική και ποινική δικαιοδοσία του κράτους της σημαίας για πράξεις που συμβαίνουν στην ανοικτή θάλασσα.

γ. Μακροχρόνια ή βραχυχρόνια πρακτική: Η διάρκεια δείχνει συνέπεια εφαρμογής και επαλήθευση της αξίας του εθιμικού κανόνα. Η ένταση του εθίμου εξαρτάται λιγότερο από εκείνους που το προκάλεσε και περισσότερο από εκείνους που το επικαλέστηκαν σε διαδοχικές φάσεις. Βέβαια, όλα εξαρτώνται από το αντικείμενο της ρύθμισης και την κοινωνική ανάγκη που υπηρετεί.

B. Νομική πεποίθηση (=συναίσθηση νομικής υποχρέωσης): Για την ολοκλήρωση της διαμόρφωσης του εθίμου -> πρέπει οι πράξεις να τελούνται έτσι ώστε να αποδεικνύουν την πεποίθηση ότι αυτή η πρακτική είναι υποχρεωτική, επειδή υπάρχει κανόνας δικαίου που την απαιτεί. Αυτό το ψυχολογικό στοιχείο είναι δύσκολο να εντοπιστεί ιδίως στη φάση σχηματισμού του εθίμου, διότι, στην τελική καθιέρωσή του, τα κράτη που ακολουθούν τους πρωτοπόρους έχουν όντως την πεποίθηση ότι συμμορφώνονται σε νομική υποχρέωση· διαφορετικά, έθιμο δεν υπάρχει.

5. Διαπίστωση, απόδειξη του διεθνούς εθίμου: Χρησιμοποιούνται αποφάσεις διεθνών και εσωτερικών δικαστηρίων, διπλωματική αλληλογραφία ή πρακτικά συνεδριάσεων, γνωμοδοτήσεις του Υπουργείου Εξωτερικών των κρατών, διεθνείς συνθήκες, εσωτερική νομοθεσία και την πρακτική διεθνών οργανισμών.

6. Ο επίμονος αντιρρησίας: Ο εθιμικός κανόνας ισχύει για όλα τα κράτη, αφού διαπιστωθεί η ύπαρξή του. Αν ένα κράτος εκφράσει αντίρρηση στη φάση δημιουργίας του εθίμου, έστω κι αν είναι επίμονος αντιρρησίας (=εναντιώνεται συστηματικά) θα υποχωρήσει. Σημειώνεται ότι η καθιέρωση και γενική ισχύς του εθίμου δεν απαιτεί ομοφωνία· αρκεί η εκτεταμένη και αντιπροσωπευτική συμμετοχή κατά την αποδοχή του. Η άποψη ότι όποιος δεν δέχεται εθιμικό κανόνα δεν δεσμεύεται από αυτόν δεν ισχύει πια => γενικός και αναγκαστικός κανόνας του διεθνούς δικαίου (ius cogens) που ισχύει κατά πάντων.

§2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΘΙΜΟΥ

1. Παράλληλη ισχύς διεθνούς εθιμικού και συμβατικού κανόνα

2. Διαμόρφωση από την πρακτική των οργάνων του ΟΗΕ: Επιτυγχάνεται στο μέτρο που ενεργούν για την πραγμάτωση των έννομων σχέσεων που απορρέουν από τις ιδρυτικές τους συνθήκες. Πάντως, η διοικητική πρακτική των οργάνων του ΟΗΕ δεν έχει αποφασιστική σημασία για τη δημιουργία κανόνα· θα είχε αν υπήρχε ανάλογη πρακτική και από την πλευρά των κρατών.

3. Κατάργηση εθίμου από έλλειψη λειτουργικότητας: Οι κύριες πηγές του δικαίου είναι ισοδύναμες μεταξύ τους· γι' αυτό μεταγενέστερη συνθήκη καταργεί έθιμο, σε σχέση προς τα ενδιαφερόμενα κράτη. Επίσης, τοπικό ή περιφερειακό έθιμο παραμερίζει το γενικό στην περιοχή που ισχύει. Αντίθετα, ένας εθιμικός κανόνας μπορεί να πάψει να ανταποκρίνεται στις κοινωνικές ανάγκες για τις οποίες δημιουργήθηκε. Επιπλέον, η άρνηση εφαρμογής εθίμου μετά την εδραίωσή του δεν έχει έννομα αποτελέσματα· βέβαια, αν ένα κράτος δεν είχε την ευκαιρία αντιρρήσεων στη φάση της διαμόρφωσης, μπορεί με άλλα κράτη να αγωνισθεί για να το ανατρέψει.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

§1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ: Αποτελούν την κατεξοχήν δικαιοπραξία για τη ρύθμιση σχέσεων στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας (π.χ. για σύναψη ειρήνης ή συμμαχίας προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.ά). Ενσωματώνουν κανόνες σύννομους, σύμφωνους προς το διεθνές δίκαιο, και ποτέ παράνομους: Στο δίκαιο των διεθνών συνθηκών είναι καταλυτική η παρέμβαση διεθνών οργανισμών (-> πρωτοβουλία, διαπραγμάτευση, υιοθέτηση, εφαρμογή συνθηκών).

1. Ορισμός: Συνθήκη είναι κάθε συμβατική σχέση, που συνάπτεται μεταξύ υποκειμένων του διεθνούς δικαίου και αποσκοπεί στην παραγωγή έννομων αποτελεσμάτων. Άλλοι ταυτόσημοι όροι είναι: συμφωνία, πρωτόκολλο, διακήρυξη, καταστατικό, Χάρτης κ.ά. Κατά τη Σύμβαση της Βιέννης του 1969, συνθήκη είναι κάθε διεθνής συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ κρατών με έγγραφο τύπο και διέπεται από το διεθνές δίκαιο. Βέβαια, οι συνθήκες μπορεί να είναι και προφορικές. Τέλος, η Σύμβαση της Βιέννης δε θεωρεί συνθήκες τις συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ κρατών και αλλοδαπών ιδιωτών.

2. Τύποι διεθνών συνθηκών: α) Διάκριση με βάση τον αριθμό και την ιδιότητα των συμβαλλόμενων μερών ή της διαδικασίας σύναψης και του περιεχομένου τους -> διμερείς και

πολυμερείς συνθήκες ή συνθήκες που συνάπτουν κράτη ή εκείνες στις οποίες μετέχουν και διεθνείς οργανισμοί. **β) Διάκριση μεταξύ συνθηκών-νόμων** (=θέτουν κανόνες δικαίου για μελλοντικές διεθνείς σχέσεις) **και συνθηκών-συμβολαίων** (=διμερείς συνθήκες που αντισταθμίζουν παροχές-αντιπαροχές, αφού ο κάθε συμβαλλόμενος αναλαμβάνει υποχρεώσεις διαφορετικού περιεχομένου).

§2. ΣΥΝΑΨΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

1. Έννοια: Σύναψη ή συνομολόγηση διεθνούς συνθήκης σημαίνει μια σειρά από διαδικασίες που καταλήγουν στην τελική έκφραση της βούλησης των κρατών => διαπραγμάτευση, επεξεργασία και διατύπωση του κειμένου, υπογραφή (ή αποδοχή ή έγκριση) και επικύρωση. Υπό στενή έννοια, είναι η τελική ενέργεια με την οποία τα κράτη αναλαμβάνουν δεσμεύσεις από τη συνθήκη.

2. Επικύρωση: Είναι η εκδήλωση της θετικής βούλησης του αρμόδιου κρατικού οργάνου για να δεσμευτεί το κράτος διεθνώς. Η βούληση αυτή διατυπώνεται από τον κάθε συμβαλλόμενο σε ένα έγγραφο που λέγεται 'όργανο επικύρωσης' -> ανταλλάσσεται μεταξύ των κρατών ή κατατίθεται σε ένα θεματοφύλακα (π.χ. Γραμματεία του ΟΗΕ). Τα κράτη έχουν διακριτική ευχέρεια να επικυρώσουν ή όχι μια συνθήκη -> η επικύρωση μπορεί να πραγματοποιηθεί αργότερα από την υπογραφή, υπό όρους ή να μη γίνει ποτέ. Σε δύο περιπτώσεις η επικύρωση είναι απαραίτητη, όταν **α) αυτό προβλέπεται από το ίδιο το κείμενο της συνθήκης και β) προκύπτει από τη βούληση των μερών.**

3. Έναρξη ισχύος: Αναφέρεται στο κείμενο της συνθήκης -> μπορεί να αρχίζει από την υπογραφή της, μετά από κάποιο χρόνο ύστερα από την κατάθεση των 'οργάνων επικύρωσης' ή από την ανταλλαγή επιστολών μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών. Αν η συνθήκη δεν περιέχει διάταξη για την έναρξή της, τότε αυτή γίνεται **α) όταν είναι διμερής -> από την αμοιβαία ανταλλαγή των 'οργάνων επικύρωσης' / β) όταν είναι πολυμερής -> από την κατάθεση ορισμένου αριθμού επικυρώσεων σε θεματοφύλακα.**

4. Προσχώρηση: Δυνατότητα μεταγενέστερης συμμετοχής, μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης, ενός κράτους που δεν υπέγραψε και δεν επικύρωσε τη συνθήκη.

§3. ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Η ένταξη του διεθνούς συμβατικού δικαίου: Οι δραστηριότητες του κράτους μπορούν να διακριθούν σε εκείνες **α) με τις οποίες η κρατική έννομη τάξη καθορίζει την οργάνωση και λειτουργία των οργάνων και υπηρεσιών της + ρυθμίζει τις σχέσεις δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου που αναπτύσσονται στο εσωτερικό του εδάφους της // β) και σε εκείνες τις οποίες ασκεί με την ιδιότητα του υποκειμένου του διεθνούς δικαίου στις σχέσεις της με άλλα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς.**

A. Οι δυνατότητα των διεθνών συνθηκών για παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων στην εσωτερική έννομη τάξη: Υφίσταται η δυνατότητα δημιουργίας από διεθνή σύμβαση άμεσων δικαιωμάτων υπέρ των ιδιωτών (φυσικών ή νομικών προσώπων) με διατάξεις που επιφέρουν άμεσα έννομα αποτελέσματα και οδηγούν σε ευθεία εφαρμογή τους από τα εθνικά δικαστήρια. Σχετικά, ο Άρειος Πάγος έχει δεχτεί την υπεροχή του διεθνούς (εθιμικού) δικαίου και το χαρακτήρα του ως αναπόσπαστου τμήματος της εσωτερικής εννόμου τάξεως.

Συνθήκες νομοθετικού περιεχομένου -> αυτές που επηρεάζουν ή είναι επιδεκτικές να επηρεάσουν τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των οργάνων ή των υπηρεσιών του κράτους, και αυτές που ομοίως επιδρούν ή είναι επιδεκτικές να επιδράσουν επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των φυσικών ή νομικών προσώπων του εσωτερικού δικαίου. Χαρακτηριστική περίπτωση συμβάσεων των οποίων οι ρυθμίσεις επηρεάζουν αρμοδιότητες και λειτουργίες οργάνων του κράτους είναι οι διεθνείς συμβάσεις δικαστικής συνεργασίας και ιδίως αυτές που επιβάλλουν την άσκηση διεθνών δικαιοδοσιών ή, κατά παρέκκλιση από τις εσωτερικές δικονομικές διαδικασίες, προσδιορίζουν κατά τρόπο αυτόνομο τις αρμοδιότητες των εθνικών δικαστικών αρχών.

Κατά γενική, συνεπώς, θεώρηση του θέματος, τα εσωτερικά δικαιοδοτικά όργανα δεν μπορούν να επιληφθούν της εφαρμογής των διεθνών συνθηκών παρά μόνο αν αυτές έχουν ευθέως νομοθετικό περιεχόμενο και αν οι διατάξεις των επιδρούν άμεσα επί του νομικού καθεστώτος των φυσικών ή νομικών προσώπων του εσωτερικού δικαίου και των σχέσεων που διατηρούν αυτά με τα όργανα της δημόσιας εξουσίας στο μέτρο βέβαια που η εσωτερική έννομη τάξη αναγνωρίζει δικαιοδοτική αρμοδιότητα στα δικαστήρια γι' αυτά τα θέματα.

Συνθήκες «πολιτικού» περιεχομένου -> αυτές που έχουν ως υποκείμενα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς και των οποίων οι ρυθμίσεις δεν έχουν άμεση επίδραση στην εσωτερική έννομη τάξη => ρυθμίζουν θέματα διεθνούς πολιτικής, αυτές που αφορούν δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταξύ υποκειμένων του διεθνούς δικαίου, όπως π.χ. οι συνθήκες που αφορούν την οργάνωση της διεθνούς κοινότητας. Τα έννομα αποτελέσματά τους επέρχονται σε διακρατικό επίπεδο. Είναι, όμως, δυνατόν οι συνθήκες πολιτικού περιεχομένου να αποτελέσουν εμμέσως αντικείμενο εφαρμογής από εθνικό δικαστήριο όταν η επίλυση της επίδικης διαφοράς καθιστά απαραίτητη τη λήψη υπόψη από το εσωτερικό δικαιοδοτικό όργανο των νομικών ρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στο περιεχόμενο της διεθνούς συμβάσεως, η οποία κατά τα λοιπά αφορά διακρατικές σχέσεις ρυθμίζουσα δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταξύ των κρατών.

Συνθήκες πολιτικού περιεχομένου μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν αυτεπαγγέλτως από τα δικαστήρια κατά τη διαδικασία των αποδείξεων, και πέραν όσων προσκομίζουν τα διάδικα μέρη. Γενικότερα, όμως, διεθνείς συμβάσεις πολιτικού περιεχομένου των οποίων διατάξεις εφαρμόζονται από τα δικαστήρια συναντάμε με ιδιαίτερη συχνότητα σε θέματα προσωπικής ή περιουσιακής καταστάσεως.

Σε άλλο δε πλαίσιο τοποθετείται το πρόβλημα της, ενδεχομένως, περιορισμένης νομικής δεσμευτικότητας ορισμένων από τις συνθήκες αυτής της κατηγορίας, ιδίως των συμβάσεων πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας –που λειτουργούν συνήθως ως «συμφωνίες- πλαίσια»– λόγω της αοριστίας που χαρακτηρίζει πολλές από τις δεσμεύσεις που εμπεριέχουν.

Συμβάσεις που απευθύνονται στην εκτελεστική εξουσία -> Κανόνες δικαίου απευθύνονται επίσης και στα όργανα και τις υπηρεσίες του κράτους, το οποίο κατά την άσκηση των κυριαρχικών του αρμοδιοτήτων ρυθμίζει την οργάνωση και τη λειτουργία τους. Συνεπώς αν μία διεθνής συνθήκη παρεμβαίνει ευθέως στη ρύθμιση αυτών των θεμάτων θα πρέπει να θεωρηθεί ότι παράγει άμεσα αποτελέσματα στην εσωτερική έννομη τάξη. Τέτοια θα είναι η περίπτωση όταν η συνθήκη περιλαμβάνει διατάξεις, οι οποίες ρυθμίζουν αυτοτελώς και πλήρως την οργάνωση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες εσωτερικών οργάνων και υπηρεσιών ή δημιουργεί, με τη συμφωνία των συμβαλλομένων κρατών, κοινές υπηρεσίες. Συμβάσεις αυτών των κατηγοριών θα πρέπει να θεωρηθεί ότι παράγουν άμεσα έννομα αποτελέσματα, γιατί δεν περιορίζονται απλώς στην επιβολή υποχρεώσεων στα συμβαλλόμενα κράτη, αλλά ρυθμίζουν ευθέως τα σχετικά θέματα για τη λήψη μέτρων εκτελέσεως. Και οι διατάξεις πολιτικού περιεχομένου των διεθνών συμβάσεων μπορεί να τύχουν εφαρμογής όχι μόνο από τα όργανα της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, αλλά και

από τα δικαιοδοτικά όργανα όταν είναι δυνατό να διαγνωσθεί η κατοχύρωση μέσα από τις διατάξεις της συμβάσεως υποκειμενικών δικαιωμάτων των ιδιωτών.

B. Οι έννοιες κύρωση και δημοσίευση: 1) Διαδικασίες που αποσκοπούν στο να ενταχθεί ο συμβατικός κανόνας στο εσωτερικό δίκαιο, μετά τη σύναψη της διεθνούς συνθήκης. Κύρωση είναι κάθε ρητή πράξη (νόμος, διάταγμα, απόφαση -> ανάλογα με το αντικείμενο της συνθήκης και την ανάγκη ιεράρχησής της στο εσωτερικό δίκαιο) των αρμόδιων οργάνων του κράτους, που περιλαμβάνει το κείμενο της συνθήκης (ή επαναλαμβάνει το περιεχόμενό της με άλλη μορφή) και αποδίδει σ' αυτό πλήρη ισχύ νόμου. ***Δημοσίευση*** αποτελεί η καταχώρηση της πράξης σε επίσημη εφημερίδα του κράτους. Συνήθως ακολουθείται το σχέδιασμα επικύρωση- κύρωση- δημοσίευση. Βέβαια, παρατηρούνται και οι εξής μεταβολές -> ***επικύρωση και δημοσίευση, χωρίς κύρωση/ κύρωση με διαφορετική σημασία από την καθιερωμένη/ παραμέριση κύρωσης και επικύρωσης, με εφαρμογή απλουστευμένων διαδικασιών/ υιοθέτηση άλλων μεθόδων δημοσίευσης, διάφορων της ΦΕΚ.***

2. Κύρωση των συνθηκών κατά το ελληνικό δίκαιο: Το Σύνταγμα της Ελλάδας απαιτεί τυπικό νόμο για τη συγκατάθεση της Βουλής, αλλά η επιστήμη αναγνωρίζει ότι μπορεί να γίνεται και με απλή απόφαση. Η επιστήμη έχει επισημάνει, επίσης, μια σειρά 'ατόπων' που συνδέονταν με την έκδοση νόμων -> ***1) κοινός νόμος ψηφίζεται κατ' άρθρο και στο σύνολο, αφού υποβληθεί σχέδιο ή πρόταση στη Βουλή, επακολουθήσει διαδικασία και συζήτηση.*** Για τη διεθνή συνθήκη δε μπορεί να συμβεί αυτό, καθώς η Βουλή την εγκρίνει ή την απορρίπτει in globo, ενώ για να την τροποποιήσει απευθύνεται στην Κυβέρνηση / ***2) νόμος που ψηφίζεται από τη Βουλή δημοσιεύεται σε τακτή προθεσμία.*** Αν ο Αρχηγός του κράτους δεν προχωρήσει μέσα στις συνταγματικές προθεσμίες στην κύρωση και στη δημοσίευση, τότε πρέπει η συνθήκη να συζητηθεί και να ψηφιστεί εκ νέου.

3. Πραγμάτωση με τη δημοσίευση στο εσωτερικό του κράτους: Η δικαιολογητική βάση της δημοσίευσης είναι ότι ενημερώνονται επίσημα οι πολίτες για τα δικαιώματα/υποχρεώσεις τους και παρέχεται η εγγύηση για την τήρηση της αρχής της φανεράς δράσης των αρμόδιων οργάνων της πολιτείας. Η νομολογία των κρατών παρουσιάζει διαφορές ως προς τα έννομα αποτελέσματα της δημοσίευσης, αλλά αυτό δικαιολογείται από την ακολουθούμενη σε κάθε περίπτωση διαδικασία -> ***είτε με μόνη τη δημοσίευση, είτε με επιταγή εκτέλεσης με μορφή νόμου, διατάγματος ή απόφασης.*** Στην πρώτη περίπτωση, η δημοσίευση αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση, που αν δεν τηρηθεί, ο εσωτερικός δικαστής αγνοεί τη συνθήκη· στη δεύτερη, όμως, περίπτωση η δημοσίευση χρησιμεύει για τον καθορισμό του περιεχομένου της επιταγής εκτέλεσης. Το ζήτημα της δημοσίευσης κατά το εσωτερικό δίκαιο είναι διαφορετικό από την πρωτοκόλληση.

§4. ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

1. Περιεχόμενο και δικαιολόγηση του θεσμού των επιφυλάξεων: Επιφύλαξη είναι η μονομερής δήλωση βουλήσεως στην οποία προβαίνει ένα κράτος κατά την υπογραφή, την επικύρωση, την προσχώρηση ή την έγκριση μιας συνθήκης, και με την οποία επιζητεί να τροποποιήσει ή να εξαιρέσει ως προς αυτό τα έννομα αποτελέσματα ορισμένων διατάξεών της. Ο θεσμός των επιφυλάξεων δικαιολογείται από το γεγονός ότι είναι δυνατό μέσα στο σύνολο μιας συνθήκης ορισμένες διατάξεις να μη μπορούν να γίνουν αποδεκτές από τα συμβαλλόμενα κράτη. Η επιφύλαξη διατυπώνεται είτε επειδή κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης και επεξεργασίας ένα κράτος δε μπόρεσε να πετύχει να γίνει δεκτή η άποψή του σε συγκεκριμένο σημείο της συνθήκης, είτε επειδή η σύναψη έχει περατωθεί χωρίς τη συμμετοχή του κράτους που προσχωρεί σε ένα κείμενο ήδη ισχύον. Ο θεσμός των

επιφυλάξεων δεν υπάρχει στις διμερείς συμβάσεις, διότι τότε έχουμε πρόταση αναδιαπραγματεύσεως. **Οι επιφυλάξεις δεν πρέπει να είναι ασυμβίβαστες προς τον σκοπό και το αντικείμενο της συνθήκης.** Σε περίπτωση συνθήκης με περιορισμένο αριθμό συμβαλλόμενων κρατών και όταν το αντικείμενο και ο σκοπός δείχνουν ότι δε μπορεί να λειτουργήσει η συνθήκη χωρίς την αποδοχή όλων των συμβαλλόμενων, τότε αποκλείεται η διατύπωση επιφυλάξεων. Αν η επιφύλαξη επιτρέπεται ρητά από τη συνθήκη ως προς συγκεκριμένη διάταξη, τότε δεν επιβάλλεται αυτή να γίνεται δεκτή από τα συμβαλλόμενα. Μάλιστα, η Σύμβαση δέχεται ότι και σιωπηρή αποδοχή μπορεί να δημιουργήσει συμβατική σχέση μεταξύ του κράτους που διατυπώνει την επιφύλαξη και των άλλων κρατών.

2. Ειδικότερα θέματα στις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλομένων: Όταν ένα κράτος διατυπώνει επιφύλαξη απέναντι σε μια διάταξη της συνθήκης και η επιφύλαξη αυτή συναντά αντίρρηση άλλου συμβαλλόμενου, αυτό δε σημαίνει πως τα δύο αυτά κράτη δε δεσμεύονται από το υπόλοιπο περιεχόμενο της συνθήκης.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ

1. Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας των συνθηκών: Η αρχή '**pacta sunt servanda**' (=οι συμφωνίες πρέπει να τηρούνται) θεωρήθηκε θεμελιώδης αρχή του διεθνούς δικαίου. Κάθε συνθήκη που ισχύει δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη και πρέπει να τηρείται με καλή πίστη. => κανόνας του σεβασμού των συμπεφωνημένων -> περιέχει γενικό τεκμήριο κατά της μονομερούς λήξης της ισχύος των συνθηκών.

2. Διατάξεις αυτοδύναμης εφαρμογής

A. Γενικά: Διατάξεις αυτοδύναμης εφαρμογής είναι οι κανόνες εκείνοι της ενταχθείσας στο δίκαιο συνθήκης, οι οποίοι ως πλήρεις και νομικά άρτιοι δε χρειάζονται συμπληρωματικές ενέργειες της νομοθετικής ή εκτελεστικής εξουσίας για να εφαρμοστούν από τα εθνικά δικαστήρια.

B. Προέλευση: Υπάρχει διάκριση μεταξύ διατάξεων αυτοδύναμης και μη αυτοδύναμης εφαρμογής -> το κριτήριο ήταν ότι οι πρώτες είναι εκείνες που δεν έχουν ανάγκη από περαιτέρω νομοθετικές πράξεις για να εφαρμοστούν στο εσωτερικό δίκαιο.

Γ. Αναζήτηση κριτηρίων

- **Πρώτο κριτήριο:** η αυτοτέλεια και η πληρότητα της συμβατικής διατάξεως => οι διατάξεις μιας διεθνούς συνθήκης παράγουν άμεσα έννομα αποτελέσματα όταν είναι «πλήρεις», όταν δηλαδή περιλαμβάνουν κανόνες δικαίου οι οποίοι μπορούν να εφαρμοσθούν από τα εσωτερικά δικαιοδοτικά όργανα χωρίς συμπληρωματικές πράξεις εκτελέσεως από τη νομοθετική ή την εκτελεστική εξουσία. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι θέμα διερεύνησης για το αν μία διεθνής σύμβαση περιέχει διατάξεις αυτοδύναμης εφαρμογής ή όχι δεν τίθεται στις περιπτώσεις όπου, σύμφωνα με τις συνταγματικές προβλέψεις ή την πρακτική, η διεθνής συνθήκη μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών συνάψεώς της δεν εντάσσεται στην εσωτερική έννομη τάξη. Στις περιπτώσεις αυτές για να είναι η συνθήκη επιδεκτική εφαρμογής από εσωτερικά όργανα πρέπει να μετατραπεί σε εσωτερικό δίκαιο και οι διατάξεις της να περιληφθούν σε εσωτερικό νομοθετικό κείμενο.

- **Δεύτερο κριτήριο:** αναγνώριση ή απονομή αγωγίμων δικαιωμάτων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα (δικαιώματα επιδεκτικά προβολής και στήριξης αξιώσεων ενώπιον δικαστηρίων). Χαρακτηριστικό παράδειγμα διεθνών συμβάσεων των οποίων οι διατάξεις από άποψη περιεχομένου ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διαμόρφωσε η διεθνής θεωρία και πρακτική είναι οι διεθνείς

συμβάσεις εργασίας. Πράγματι, πολλές από τις συμβάσεις αυτής της κατηγορίας περιέχουν διατάξεις που αφενός μεν περιλαμβάνουν κανόνες πλήρεις, αυτοτελείς και σαφείς, οι οποίοι παράγουν άμεσα αποτελέσματα στην εσωτερική έννομη τάξη χωρίς την παρεμβολή συμπληρωματικών εσωτερικών νομοθετικών ή διοικητικών μέτρων εφαρμογής, αφετέρου δε παρέχουν απευθείας δικαιώματα στους εργαζόμενους ή επιβάλλουν υποχρεώσεις στους εργοδότες, ρυθμίζουν δηλαδή σχέσεις ιδιωτών και σχέσεις ιδιωτών με το κράτος

Ο χαρακτήρας self-executing των διεθνών συμβάσεων ενοποίησης του ιδιωτικού δικαίου: Για τη ρύθμιση σχέσεων ιδιωτικού δικαίου όταν αυτές περιέχουν στοιχεία αλλοδαπότητας, η διεθνής πρακτική προσπαθεί με διάφορες μεθοδεύσεις να εξαλείψει τη σύγκρουση δικαίου που μπορεί να ανακύψει με την εφαρμογή, βάσει κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του δικάζοντος δικαστού, μιας από τις εθνικές νομοθεσίες που εμπλέκονται στην επίδικη σχέση: είτε τα ενδιαφερόμενα κράτη προσδιορίζουν σε σύμβαση ενοποίησης κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ποιά κατά περίπτωση εσωτερική νομοθεσία εφαρμόζεται, είτε διαμορφώνουν συμβατικά ένα σύστημα ενοποιημένων κανόνων ουσιαστικού ιδιωτικού δικαίου που ρυθμίζει κατά περίπτωση σχέσεις ή σύνολο εννόμων σχέσεων στον χώρο του ιδιωτικού δικαίου, ή του δικονομικού δικαίου.

Η προσφυγή στις λύσεις αυτές με τη σύναψη διεθνών συμβάσεων ενοποίησης του δικαίου δεν δημιουργεί πρόβλημα. Οι κατηγορίες των διεθνών αυτών συμβάσεων είναι αυτοδύναμης εφαρμογής, εφόσον ρυθμίζουν ευθέως θέματα αρμοδιότητας της νομοθετικής εξουσίας. Έχουν δε χαρακτήρα self-executing ακόμη και σε περίπτωση που ως προς ορισμένα θέματα παραπέμπουν στην εθνική νομοθεσία του δικαστού του "forum".

Κατηγορίες συμβάσεων μη αυτοδύναμης εφαρμογής: Κατά γενική αρχή, δεν είναι αυτοδύναμης εφαρμογής οι διεθνείς συμβάσεις ή διατάξεις διεθνούς συμβάσεως, που δεν παράγουν άμεσα έννομα αποτελέσματα, είτε διότι η εφαρμογή τους απαιτεί την σε εθνικό επίπεδο λήψη συμπληρωματικών μέτρων εκτελέσεως, είτε διότι το αντικείμενο της διεθνούς συμβάσεως, όπως προσδιορίζεται από τη βούληση των συμβαλλομένων κρατών δεν είναι η αναγνώριση, η απονομή ή επιβολή υποκειμενικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων επιδεκτικών διεκδικήσεων ή προστασίας ενώπιον εθνικών οργάνων, ιδιαίτερα των δικαιοδοτικών οργάνων ευθέως, βάσει της διεθνούς Συμβάσεως.

Χαρακτηριστική, εν προκειμένω, είναι η περίπτωση διμερών ή πολυμερών συμβάσεων διά των οποίων αναλαμβάνονται υποχρεώσεις καταβολής πολεμικών αποζημιώσεων ή οικονομικών επανορθώσεων λόγω εθνικοποιήσεων, επιτάξεων, απαλλοτριώσεων ή διοικητικών καταλήψεων. Στις συμβάσεις αυτές η βασική δέσμευση που αναλαμβάνεται συνίσταται στην καταβολή εφάπαξ χρηματικού ποσού, ο επιμερισμός και η διανομή του οποίου στους δικαιούχους θα γίνει από επιτροπή τη σύσταση της οποίας προβλέπει η σύμβαση. Η επιτροπή, κατά πάγια πρακτική, συστήνεται είτε με μεταγενέστερη συμφωνία των κρατών, είτε με εσωτερική νομοθετική πρόβλεψη του κράτους υπέρ του οποίου αναλαμβάνεται η υποχρέωση χρηματικής ικανοποίησης. Ως έχει το συμβατικό θεσμικό πλαίσιο δεν προσφέρεται για την παροχή άμεσων εννόμων αποτελεσμάτων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που θα μπορούσαν να είναι οι τελικοί δικαιούχοι των αποζημιώσεων. Η κατά περίπτωση σύμβαση δεν είναι αυτοδύναμης εφαρμογής, εφόσον η υλοποίησή της απαιτεί τη λήψη πρόσθετων μέτρων, όπως τη σύσταση, διά νόμου, ή μεταγενέστερης διακρατικής συμφωνίας, επιτροπής εκκαθαρίσεως των απαιτήσεων, οι οποίες δεν μπορεί να προβληθούν ευθέως με νομική βάση την αρχική σύμβαση.

Είναι ευνόητο ότι μία διεθνής σύμβαση, της οποίας η εκτέλεση απαιτεί τη συνεργασία ενός οργάνου ή μιας υπηρεσίας του κράτους, αφορά βασικά τα αντίστοιχα όργανα ή υπηρεσίες.

Με βάση αυτή τη συλλογιστική, μία σύμβαση με την οποία τα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εισάγουν στην εθνική τους νομοθεσία τις διατάξεις ενός κειμένου «ομοιόμορφου δικαίου», που αποτελεί παράρτημα της διεθνούς συμβάσεως, είναι ένα παράδειγμα συμβάσεως μη αυτοδύναμης

εφαρμογής. Το κράτος υποχρεούται να υιοθετήσει μία συγκεκριμένη (νομοθετική) συμπεριφορά (αν κυρώσει τη διεθνή σύμβαση), αλλιώς δημιουργούνται οι προϋποθέσεις στοιχειοθετήσεως της διεθνούς ευθύνης του.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα συμβάσεων που περιέχουν διατάξεις μη αυτοδύναμης εφαρμογής είναι πολλές από τις διεθνείς συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, οι οποίες περιλαμβάνουν υποχρεώσεις για τα Κράτη-μέλη σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, που προϋποθέτουν τη λήψη μέτρων για τη σύσταση και οργάνωση δημοσίων υπηρεσιών. Οι συμβάσεις αυτές δεν θεσπίζουν αυτοτελείς κανόνες και έχουν ανάγκη συμπλήρωσης με διατάξεις του εσωτερικού δικαίου. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται επίσης οι διεθνείς συμβάσεις εργασίας, η εφαρμογή των οποίων επιβάλλει τη λήψη δια της διοικητικής ή νομοθετικής οδού εκτελεστικών μέτρων.

Η «ένταξη» ως προϋπόθεση δικαιοδοτικής εφαρμογής του διεθνούς συμβατικού δικαίου

ΖΗΤΗΜΑ: Η «αυτεπάγγελτος» εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και, ειδικότερα, του διεθνούς συμβατικού δικαίου –τουλάχιστον όσον αφορά τις διατάξεις αυτοδύναμης εφαρμογής– από τα εσωτερικά όργανα και, κυρίως, τα δικαιοδοτικά όργανα.

Οι διαδικασίες εντάξεως, που μπορεί να έχουν διαμορφωθεί σε συνταγματικό επίπεδο ή μέσα από την πρακτική της εκτελεστικής, της νομοθετικής, αλλά και της δικαστικής εξουσίας, θέτουν όρους που ποικίλουν από την επικύρωση ή τη δημοσίευση της διεθνούς συνθήκης μέχρι την παρέμβαση με ειδική κυρωτική πράξη του αρμοδίου εσωτερικού οργάνου ή και τη «μετατροπή» της διεθνούς συμβάσεως στο εσωτερικό δίκαιο και, τελικά, προσδιορίζουν την υποχρεωτικότητα της εφαρμογής του διεθνούς συμβατικού δικαίου, την αυτεπάγγελη ή όχι εφαρμογή του από τα εθνικά δικαστήρια. Εξάλλου, σε αρκετές περιπτώσεις, η επιταγή για εκτέλεση και εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων προβλέπεται ρητά ή προκύπτει ευθέως από συνταγματικές ρυθμίσεις, ενώ σε άλλες η αυτεπάγγελη εφαρμογή συνάγεται άμεσα ή έμμεσα από δικονομικές νομοθετικές διατάξεις ή αποτελεί αρχή διαμορφωμένη από τη νομολογία. Σε κάθε περίπτωση οι «δομές υποδοχής» του διεθνούς δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη βρίσκονται σε στενή συνάρτηση με την εξωτερική πολιτική που το κάθε κράτος εννοεί να ακολουθήσει στις διεθνείς του σχέσεις. Μόνο οι διεθνείς συμβάσεις νομοθετικού περιεχομένου απολαμβάνουν αυτής της μεταχείρισης. Το αν στη συνέχεια το συμβατικό κείμενο θα εφαρμοσθεί από το εθνικό δικαστήριο με την ιδιότητά του της διεθνούς προελεύσεως, ως διεθνές δίκαιο, δηλαδή, ή, κατά μετατροπή, ως εσωτερικό δίκαιο, αυτό είναι θέμα συνταγματικής πρόβλεψης ή εσωτερικής νομολογιακής πρακτικής.

Η εφαρμογή Κανονισμών Διεθνών Οργανισμών: Εκ των Κανονισμών που εκδίδουν ειδικευμένοι διεθνείς Οργανισμοί, άλλοι μεν δεν είναι υποχρεωτικοί για τα Κράτη-μέλη, άλλοι δε είναι μεν δεσμευτικοί και αποτελούν, συνεπώς, ευθεία πηγή του διεθνούς δικαίου, αλλά η εφαρμογή τους προϋποθέτει εθνικά μέτρα εντάξεως με κύρωση, αποδοχή ή, τουλάχιστον, δημοσίευση.

Αντίθετα, άλλες πράξεις διεθνών Οργανισμών, όπως π.χ. τα παραρτήματα και οι τροποποιήσεις τους, της Διεθνούς Οργάνωσης, εφόσον δεν αποκρουσθούν ρητά ή σιωπηρά από τα Κράτη-μέλη εντός ορισμένης προθεσμίας, η εφαρμογή τους δεν προϋποθέτει την παρεμβολή κυρωτικής διαδικασίας αλλά η εκτέλεσή τους από τα όργανα του κράτους επιβάλλει την τήρηση των κανόνων δημοσιότητας και γι' αυτό, προκειμένου να τύχουν δημοσιεύσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η εκτέλεσή τους ενεργοποιείται με ΠΔ ή ΥΑ.

Οι Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, τέλος, δεσμεύουν ευθέως τα Κράτη, αλλά για την υλοποίηση των μέτρων, διοικητικών ή νομοθετικών, που προβλέπουν απαιτείται η έκδοση Π.Δ.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΙΤΟΥΣ

1. Ο κανόνας: Ισχύει το δόγμα '**pacta tertiis nec nocent nec posunt**'. Σύμβαση της Βιέννης -> Οι διεθνείς συνθήκες δε συνεπάγονται ούτε υποχρεώσεις ούτε δικαιώματα για τους τρίτους, χωρίς τη συγκατάθεσή τους (άρθρο 34). Υποχρεώσεις δημιουργούνται για τρίτο κράτος από συγκεκριμένες διατάξεις μιας συνθήκης, αν τα μέρη εννοούσαν να δημιουργήσουν νομική δέσμευση με την κρίσιμη διάταξη και αν το τρίτο κράτος δέχεται ρητά και εγγράφως αυτή την υποχρέωση (άρθρο 35). Το άρθρο 36 προβλέπει ότι ένα δικαίωμα δημιουργείται με συνθήκη υπέρ τρίτου κράτους, αν τα μέρη εννοούσαν να το δημιουργήσουν και αν το τρίτο κράτος συμφωνεί (-> εξυπακούεται αν δεν υπάρχει αντίθετη ένδειξη ή δεν προβλέπεται άλλη διαδικασία για την έκφρασή της). Φυσικά, το τρίτο κράτος που ασκεί δικαίωμα κατ' εφαρμογή μιας συνθήκης- στην οποία δε μετέχει- υποχρεώνεται κατά την εφαρμογή του να σεβαστεί τις προϋποθέσεις που αυτή προβλέπει. Το άρθρο 37 αναφέρει ότι μια υποχρέωση δε μπορεί να καταργηθεί ή να τροποποιηθεί, παρά με κοινή συναίνεση των μερών και του τρίτου κράτους, εκτός αν προβλέπεται άλλη διαδικασία. Τέλος, ένα δικαίωμα δεν καταργείται, εφόσον η φύση του είναι τέτοια, ώστε αυτό να επιτυγχάνεται μόνο με τη συναίνεση του ενδιαφερόμενου κράτους.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

Ερμηνεία είναι η διανοητική διεργασία που αποσκοπεί στην κατανόηση της συνθήκης, τον καθορισμό της έννοιάς της και τη χάραξη των ορίων εφαρμογής της.

1. Ποιος ερμηνεύει: α) Τα κράτη που συνομολόγησαν τη συνθήκη μπορούν με μεταγενέστερη ρητή πράξη τους να διευκρινίσουν το περιεχόμενό της (= αυθεντική ερμηνεία) / β) Τα διεθνή όργανα, είτε είναι δικαιοδοτικά (διεθνή δικαστήρια ή όργανα διεθνούς διαιτησίας => νομική αντιμετώπιση), είτε διοικητικά ή και πολιτικά (=> λαμβάνουν υπόψη εξωγενείς παράγοντες). / γ) Τα εσωτερικά όργανα, είτε είναι δικαστικά (με την ευκαιρία διαφορών που επίπτουν στην αρμοδιότητά τους) είτε ανήκουν στην εκτελεστική εξουσία (π.χ. Υπουργείο Εξωτερικών). Αν η διεθνής συνθήκη αφορά σε 'ιδιωτικά συμφέροντα', τότε τα δικαστήρια θεωρούνται αρμόδια να προχωρήσουν μόνα τους σε ερμηνεία. Κάθε κράτος μπορεί να προβαίνει σε μονομερή ερμηνεία των συμβατικών του υποχρεώσεων (=> αυτοδέσμευση), η οποία- όμως- δε δεσμεύει τα άλλα κράτη.

2. Η ερμηνεία κατά τη Σύμβαση της Βιέννης:

A. Καλή πίστη και συνήθης έννοια των όρων (άρθρο 31): Η καλή πίστη ξεκινά από τη διαπραγμάτευση και ολοκληρώνεται με την εφαρμογή της συνθήκης. **Θετικά καλή πίστη** σημαίνει το σεβασμό των συμφωνημένων και την ακριβή εφαρμογή τους. **Αρνητικά** υπολαμβάνει την αποφυγή εξαπάτησης και δόλου στις σχέσεις μεταξύ συμβαλλόμενων. Κατά τη σύναψη της συνθήκης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το πώς εννοούμε αυτό που· αν, δηλαδή, κάποιος επικαλεσθεί διαφορετική σημασία από τη συνήθη έννοια, θα πρέπει να την αποδεικνύει. Παράλληλα, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα συμφραζόμενα. Φυσικά, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη α) **κάθε μεταγενέστερη συμφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων που αφορά στην ερμηνεία ή στην εφαρμογή της συνθήκης** / β) **κάθε μεταγενέστερη πρακτική που ακολουθούν τα μέρη κατά την εφαρμογή της** / γ) **όλοι οι σχετικοί κανόνες του διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται στις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλόμενων.**

Η συνθήκη πρέπει να ερμηνεύεται με βάση το αντικείμενο και το σκοπό της (=ratio legis, όσα επιδίωξαν οι συμβαλλόμενοι χρησιμοποιώντας τα μέσα που καθόρισαν στο συμβατικό κείμενο). Έτσι, περιορίζεται η τεολογική ερμηνεία και επιτυγχάνεται το 'χρήσιμο αποτέλεσμα', που σημαίνει

ότι επιλέγεται η ερμηνεία που του δίνει αποτελεσματικότητα (-> χωρίς να αντιφάσκει το γράμμα προς το πνεύμα του κειμένου).

ΛΗΞΗ Η' ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

1. Γενικά: Η λήξη της ισχύος των συνθηκών πραγματοποιείται με την εκτέλεση των συμβατικών δεσμεύσεων ή με έναν από τους παρακάτω τρόπους -> **α) Συναινετική κατάργηση:** Η συμφωνία εκδηλώνεται είτε κατά τη σύναψη της συνθήκης, όταν διατυπώνεται διάταξη για τη λήξη μετά το πέρας ορισμένου χρόνου, είτε με την κοινή βούληση των μερών. / **β) Σιωπηρή κατάργηση, αναστολή εφαρμογής:** Τα κράτη με τη συμπεριφορά τους υποδηλώνουν την κατάργηση μιας συνθήκης. Είναι εφικτή η σιωπηρή κατάργηση ή αναστολή εφαρμογής από μεταγενέστερη συνθήκη που έχει το ίδιο περιεχόμενο με αντίθετες ρυθμίσεις. Για την αναστολή πολυμερών συνθηκών μεταξύ ορισμένων μόνο συμβαλλομένων σημειώνονται τα εξής: Η αναστολή πρέπει να επιτρέπεται από τη συνθήκη, δεν πρέπει να βλάπτει τα δικαιώματα τρίτων συμβαλλόμενων ούτε να αντίκειται στο αντικείμενο και στο σκοπό της συνθήκης. Τέλος, μείωση του αριθμού των συμβαλλόμενων, έστω και σε αριθμό μικρότερο από εκείνον που απαιτείται για την έναρξη της ισχύος της συνθήκης, δε συνεπάγεται την κατάργησή της. / **γ) Καταγγελία των συνθηκών:** Περιλαμβάνει τη μονομερή εκδήλωση αρνητικής βούλησης, η οποία μπορεί να δικαιολογηθεί για τους εξής λόγους >

❖ **Αδυναμία εκτέλεσως,** αν είναι αποτέλεσμα οριστικής εξάλειψης ή καταστροφής ενός στοιχείου απαραίτητου για τη συνθήκη. Συμβαλλόμενο μέρος σε συνθήκη δεν μπορεί να επικαλεσθεί αδυναμία εκτέλεσως ως λόγο λήξεως αυτής, εάν η αδυναμία αυτή απορρέει εκ παραβίασως υπό του επικαλούμενου αυτήν μέρους υποχρεώσως εκ της συνθήκης.

❖ **Ουσιώδης παραβίαση (διμερούς) συνθήκης από το ένα συμβαλλόμενο μέρος.** Ουσιώδης παραβίαση τυγχάνει η απόρριψη συνθήκης, καθώς και η παραβίαση διατάξεως ουσιώδους για την πραγμάτωση του αντικειμένου ή του σκοπού της συνθήκης. Αποτελεί αρχή γενικώς αναγνωρισμένη ότι ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν μπορεί να επικαλεσθεί την παραβίαση της υποχρέωσης από άλλο μέρος, αν το ίδιο με παράνομη πράξη εμπόδισε το δεύτερο να εκπληρώσει τη συγκεκριμένη υποχρέωση.

❖ **Θεμελιώδης μεταβολή των περιστάσεων (ρήτρα *rebus sic stantibus*).** Πρέπει οι περιστάσεις αυτές να αποτέλεσαν θεμέλιο της συναίνεσης των συμβαλλομένων μερών κατά τη σύναψη της συνθήκης· μάλιστα, η απρόβλεπτη μεταβολή θα πρέπει να έχει καταστήσει τόσο βαρείες τις εναπομένουσες συμβατικές υποχρεώσεις, ώστε να καθίστανται διαφορετικές από τις συμφωνημένες.

Η επίκληση της καταστάσεως ανάγκης, ακόμη και αν αυτή υφίσταται, δεν αποτελεί λόγο λήξης μιας συμβάσεως. Η συνθήκη μπορεί να μην είναι ενεργός όσο η κατάσταση ανάγκης εξακολουθεί να υφίσταται, αλλά συνεχίζει να βρίσκεται σε ισχύ· μόλις λήξει η κατάσταση ανάγκης, η υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις δεσμεύσεις της συνθήκης αναβιώνει. Από την άλλη μεριά, η κρίση περί της έκτασης κατά την οποία η λήξη ή αναστολή συνθήκης κατά παραβίαση των κανόνων του δικαίου συνθηκών συνεπάγεται τη διεθνή ευθύνη του κράτους γίνεται με βάση τους κανόνες περί ευθύνης κρατών από διεθνώς άδικες ενέργειες.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

Η αναθεώρηση είναι διαδικασία με την οποία επέρχεται αντικατάσταση μέρους (=τροποποίηση) ή ολόκληρου του κειμένου μιας συνθήκης.

Διμερείς και πολυμερείς συνθήκες: Οι συνθήκες περιλαμβάνουν διατάξεις που ορίζουν τρόπους για την αναθεώρησή τους, οπότε ισχύει η βούληση των μερών. Για τις **διμερείς συνθήκες**, η συναίνεση

των συμβαλλόμενων οδηγεί οποτεδήποτε στην αναθεώρηση, ανεξάρτητα από το αν προβλέπεται ρητά. Για τις **πολυμερείς**, πραγματοποιείται αναθεώρηση, ύστερα από πρόταση ενός ή περισσότερων συμβαλλόμενων, με τη συναίνεση της πλειοψηφίας (σε άλλες απαιτείται ομοφωνία). Επίσης, διεθνείς οργανισμοί επιτυγχάνουν αλληπάλληλες τροποποιήσεις, με την υιοθέτηση συμπληρωματικών αποφάσεων που δεν απαιτούν επικύρωση, επειδή αποτελούν πράξεις Οργανισμών που έχουν αποφασιστική για τα κράτη-μέλη αρμοδιότητα. Άλλοτε, πάλι, με αίτηση ενός ή περισσότερων συμβαλλόμενων, συνέρχεται διεθνής συνδιάσκεψη που αποφασίζει σχετικά με την αναγκαιότητα και το περιεχόμενο της αναθεώρησης. Έτσι, συνάπτεται νέα συνθήκη που δεσμεύει μόνο όσους θα μετάσχουν σε αυτή. Αν μετάσχουν όλοι και η αναθεώρηση αναφέρεται στο σύνολο της πρώτης συνθήκης, τότε αυτή καταργείται. Αν, όμως, δε συμβεί αυτό, τότε οι μη μετέχοντες στη νέα σύμβαση εξακολουθούν να διέπονται από την προγενέστερη. Αν μία συνθήκη δεν έχει προνοήσει για τη δυνατότητα/μεθόδους αναθεώρησής της, τότε η πρόταση αναθεώρησης πρέπει να κοινοποιείται σε όλους τους συμβαλλόμενους, ακόμη κι αν αφορά μερικούς μόνο από αυτούς.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

§1. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ (ius cogens) ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ERGA OMNES

1. Γενικά: Η συνθήκη και το έθιμο ανήκουν στους τρόπους παραγωγής του διεθνούς δικαίου, το οποίο εκφράζει μια έντονα αποκεντρωμένη κοινότητα. Αποτέλεσμα της ιδιομορφίας αυτής είναι ο προβληματισμός ως προς την ιεραρχία μεταξύ των κανόνων διεθνούς δικαίου. Μερικοί κανόνες εκ της φύσης τους έχουν τέτοια σημασία, ώστε δεσμεύουν τους πάντες και δε μπορούν να παραμεριστούν από καμία συμφωνία (=υπέρτεροι κανόνες του διεθνούς δικαίου) -> έκφραση της διεθνούς δημόσιας τάξης και της αρχής της αλληλεγγύης στις διεθνείς σχέσεις. Μάλιστα, ο Χάρτης του ΟΗΕ ορίζει ότι κατέχει τα πρωτεία απέναντι σε όλες τις συμβατικές δεσμεύσεις των κρατών-μελών του ΟΗΕ (άρθρο 103). Γενικά, η ιεραρχία των κανόνων εκδηλώνεται με το θεσμό του *ius cogens*, που ανήκει στο γενικό διεθνές δίκαιο.

2. Το πρόβλημα του *ius cogens*: Στο παρελθόν, υποστηριζόταν ότι οι κανόνες του φυσικού δικαίου δε μπορούσαν να παραμεριστούν από τη συμφωνία των κρατών. Αργότερα, τονίστηκε ότι οι συνθήκες δε μπορούν να αντιτίθενται σε ορισμένους βασικούς εθμικούς κανόνες -> διάκριση ανάμεσα σε *ius cogens* (=κανόνες απαραβίαστοι) και *ius dispositivum* (=κανόνες που επιτρέπουν αποκλίσεις κατά τη βούληση των μερών).

3. Η Σύμβαση της Βιέννης περί των συνθηκών και το *ius cogens*: Στην κωδικοποιητική (για τη Σύμβαση της Βιέννης) συνδιάσκεψη του ΟΗΕ προτάθηκε μακρά απαρίθμηση κανόνων του αναγκαστικού διεθνούς δικαίου, με την ιδέα να ενταχθούν αυτοί στις περιπτώσεις που καθιστούν άκυρες τις αντίθετες διεθνείς συνθήκες (π.χ. μη επίθεση, μη επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών, κυρίαρχη ισότητα, αυτοδιάθεση). Η πρόταση αυτή δεν έγινε δεκτή, αλλά ψηφίστηκαν δύο διατάξεις που ενσωματώνουν την αντίληψη για την ύπαρξη διεθνών κανόνων αναγκαστικού δικαίου. Το άρθρο 53 της Σύμβασης της Βιέννης αναφέρει ότι είναι άκυρη κάθε συνθήκη που τη στιγμή της σύναψής της βρίσκεται σε σύγκρουση με έναν αναγκαστικό κανόνα διεθνούς δικαίου (=αποδεκτός και αναγνωρισμένος από την κοινότητα των κρατών στο σύνολό της ως κανόνας από

τον οποίο δεν επιτρέπεται καμία εξαίρεση και που δε μπορεί να τροποποιηθεί παρά με έναν κανόνα ίδιου χαρακτήρα). Εξάλλου, το άρθρο 64 προβλέπει ότι, αν δημιουργηθεί νέος αναγκαστικός κανόνας γενικού διεθνούς δικαίου, κάθε συνθήκη, που ήδη υπάρχει και βρίσκεται σε σύγκρουση με αυτόν, θα καθίσταται άκυρη και θα λήγει η ισχύς της. Δύο παρατηρήσεις -> **α) δεν απαιτείται όλα τα κράτη να έχουν δεχτεί έναν κανόνα ως *ius cogens* για να θεωρηθεί ως ισχύων απέναντι στους υπόλοιπους / β) η εξαγγελία περί ύπαρξης κανόνων αναγκαστικού δικαίου καλύπτει το συμβατικό και το εθιμικό διεθνές δίκαιο**, με την έννοια ότι τοπικό ή περιφερειακό έθιμο δε μπορεί να αντίκειται σε αναγκαστικούς κανόνες του γενικού διεθνούς δικαίου.

§2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ 'ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ' ΚΑΙ 'ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ'

1. Αρχές και κανόνες του διεθνούς δικαίου: Γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου είναι θεμελιώδεις κανόνες που διέπουν όλο το σύστημα του διεθνούς δικαίου. Πρόκειται, δηλαδή, για το γενικό εθιμικό δίκαιο, με την επιπλέον διευκρίνιση ότι αυτό είναι κάποτε διατυπωμένο σε κωδικοποιητικές συνθήκες. Ορισμένοι διακρίνουν ανάμεσα σε 'αρχές' (=γενικός κανόνας· απαντάει στο ερώτημα 'γιατί ισχύει;') και 'κανόνες' (=εξειδικευμένος κανόνας που προκύπτει από τον γενικό· απαντά στο ερώτημα 'τι ισχύει;').

2. Άλλα επικουρικά μέσα για τη διαμόρφωση και τη διαπίστωση του διεθνούς δικαίου -> Α. Οι διεθνείς δικαστικές αποφάσεις: Δεν αποτελούν καθ' αυτές πηγή του διεθνούς δικαίου, έστω κι αν κατατάσσονται στις επικουρικές πηγές. Εξασφαλίζουν την απόδειξη της ύπαρξης και της ισχύος κανόνων εθιμικού δικαίου, ενώ μπορούν και να επηρεάσουν θετικά στη διαμόρφωση νέων κανόνων. Αυτό ισχύει τόσο για τις αποφάσεις του ΔΔΧ όσο και για τις αντίστοιχες διεθνείς διαιτητικές.

Ο ΝΟΜΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Οι διεθνείς οργανισμοί διαθέτουν εξουσιαστική δύναμη και μονιμότητα. **Α. Πράξεις που δημιουργούν κανόνες δικαίου υποχρεωτικούς για τα κράτη ->** Χαρακτηρίζονται από δεσμευτικότητα και ως προς τα τρίτα κράτη μη μέλη του διεθνούς οργανισμού. Αφορούν στις διακρατικές σχέσεις, αλλά πρέπει να ενταχθούν στο εσωτερικό δίκαιο για να δεσμεύσουν τους ιδιώτες των κρατών-μελών. / **Β. Πράξεις που δεσμεύουν τα κράτη-μέλη τόσο στις διακρατικές τους σχέσεις όσο και στο εσωτερικό δίκαιο ->** Χαρακτηριστικό παράδειγμα, οι πράξεις της ΕΕ: **α) Κανονισμοί ->** Αφού εκδοθούν από τα αρμόδια όργανα και μετά την παρέλευση 20 μερών από τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, ισχύουν στο έδαφος και των 27 μελών στο επίπεδο του νόμου, χωρίς καμία παρέμβαση των εσωτερικών οργάνων. Μάλιστα, κατισχύουν οποιασδήποτε προγενέστερης ή μεταγενέστερης διάταξης εσωτερικού νόμου. / **β) Αποφάσεις της Επιτροπής της Κοινότητας ->** Ισχύουν απευθείας στο εσωτερικό δίκαιο και δεσμεύουν τους αποδέκτες τους. / **γ) Οδηγίες ->** Δεσμεύουν τα κράτη-μέλη ως προς το περιεχόμενο, αλλά παρέχεται στις κυβερνήσεις η δυνατότητα να επιλέξουν τα κατάλληλα μέσα, που θα κάνουν εφικτή την πραγματοποίησή τους στο εσωτερικό δίκαιο. Η μη έγκαιρη λήψη μέτρων προσαρμογής στο εσωτερικό δίκαιο δεν εμποδίζει την ισχύ και την επίκληση από μέρους των ιδιωτών του περιεχομένου των Οδηγιών. / **Γ. Πράξεις μη υποχρεωτικού περιεχομένου για τα κράτη-μέλη ->** Όλοι οι διεθνείς οργανισμοί αποτελούνται από συλλογικά όργανα και εκδίδουν διάφορες πράξεις που ονομάζονται ψηφίσματα ή συστάσεις => προτρέπουν ένα κράτος-μέλος να υιοθετήσει ορισμένη συμπεριφορά και δεσμεύουν τον Οργανισμό.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΤΕΡΟΔΙΚΙΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

1. Γενικά: Ετεροδικία των κρατών λέγεται η μη υπαγωγή των ξένων κρατών στη δικαιοδοσία των εγχώριων δικαστηρίων.

2. Προέλευση και δικαιολογητική βάση: Στηρίζεται στην αρχή της κρατικής κυριαρχίας ή ανεξαρτησίας των κρατών, κατά την οποία τα κράτη υπάγονται μόνο στη δικαιοδοσία τους => ομαλότητα στις διεθνείς σχέσεις που καταλήγει στην αρχή της μη επέμβασης στο εσωτερικό άλλου κράτους. Άρα, η ετεροδικία καλύπτει πράξεις που πραγματοποιούνται στο όνομα και για λογαριασμό ξένου κράτους, καθώς και πρόσωπα που από την ιδιότητά τους είναι στενότερα δεμένα με τη λειτουργία του κράτους στις εξωτερικές του σχέσεις, όπως αρχηγοί κρατών, διπλωματικοί αντιπρόσωποι, προξενικοί πράκτορες κ.ά., για την καλύτερη εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Η ετεροδικία κρατών διακρίνεται από την αντίστοιχη των διεθνών οργανισμών, η οποία έχει σκοπό να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των στόχων τους.

3. Παραίτηση από την ετεροδικία: Λόγω του κινδύνου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων από διαφορετικά εθνικά δικαστήρια. Μια λύση αποτελούν οι διμερείς συμβάσεις, που προβλέπουν την παραίτηση του κράτους από την ετεροδικία για συγκεκριμένες πράξεις. Η παραίτηση από την ετεροδικία, που αποτελεί δικαίωμα του εναγόμενου ξένου κράτους πρέπει να είναι ρητή (=αναφέρεται σε γενική ή ειδική διμερή εμπορική συμφωνία, που ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη παραιτούνται αμοιβαίως από το δικαίωμα της ετεροδικίας για τις πράξεις που αφορούν τη σύμβαση) και σαφής. Παραίτηση μπορεί να γίνει και σιωπηρώς με την υποβολή αγωγής από τον εκπρόσωπο του ξένου κράτους ή με τη σύναψη ρήτρας διαιτησίας σε συμβάσεις μεταξύ κρατών και ξένων ιδιωτών.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Γενικά: Ο βασικός κανόνας είναι ότι το κράτος ευθύνεται για κάθε παραβίαση διεθνούς υποχρέωσής της, εφόσον καταλογίζεται σε αυτό. Ευθύνη του κράτους μπορεί να προκύψει κι από ζημιογόνες ενέργειες που δεν απαγορεύονται κατά το διεθνές δίκαιο = ευθύνη χωρίς υπαιτιότητα.

2. Προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης της διεθνούς ευθύνης του κράτους: Πράξη ή παράλειψη που συνοδεύεται από α) παραβίαση υποχρέωσης διεθνούς δικαίου και β) παραβίαση που καταλογίζεται στο κράτος, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η επέλευση ζημίας δε συνιστά χωριστή προϋπόθεση.

Α. Παραβίαση του διεθνούς δικαίου: Η διεθνώς άδικη πράξη του κράτους μπορεί να συνίσταται τόσο σε πράξη (π.χ. άρνηση κράτους να εφαρμόσει τα προβλεπόμενα από διεθνή συνθήκη στην οποία μετέχει) όσο και σε παράλειψη (π.χ. μη λήψη μέτρων για την προστασία των χώρων ξένης διπλωματικής αποστολής από επιθέσεις του όχλου). Η παραβίαση του διεθνούς δικαίου μπορεί να αφορά τόσο σε συμβατική υποχρέωση (π.χ. Υπόθεση Εργοστασίου Chorzow μεταξύ Γερμανίας και Πολωνίας όπου τέθηκε θέμα εφαρμογής της Συνθήκης των Βερσαλλιών) όσο και σε κανόνα του εθιμικού διεθνούς δικαίου. Ο χαρακτηρισμός μιας ενέργειας του κράτους ως διεθνώς παράνομης διέπεται από το διεθνές δίκαιο· έτσι, το κράτος που το παραβιάζει δε μπορεί να προβάλλει ένσταση επικαλούμενο την εσωτερική νομοθεσία του (Σύνταγμα, νόμοι ή άλλες πράξεις του εσωτερικού

δικαίου).

Β. Καταλογισμός στο κράτος: α. Όργανα του κράτους => Το κράτος ευθύνεται για τις ενέργειες οποιουδήποτε κρατικού οργάνου, ανεξάρτητα από την εξουσία που ασκεί, τη θέση που κατέχει, και το αν είναι όργανο της κεντρικής κυβέρνησης ή εδαφικής μονάδας του κράτους. Το κράτος δεσμεύεται διεθνώς κι από τις ενέργειες που προέρχονται από φαινομενικά αναρμόδια όργανο ή όργανο που καλόπιστα θεωρούσε είχε σχετική αρμοδιότητα. Τα όργανα του κράτους δεσμεύουν κι όταν δρουν καθ' υπέρβαση καθήκοντος ή δημιουργούν την εντύπωση ότι βρίσκονται σε υπηρεσία, είτε κι όταν ενεργούν αντίθετα προς ρητές οδηγίες που έχουν λάβει. Οι ενέργειες όλων των κρατικών οργάνων, ανήκουν στην εκτελεστική/νομοθετική/δικαστική εξουσία περιλαμβάνονται στις πράξεις του κράτους, καθώς αυτό αντιμετωπίζεται ως ένα ενιαίο σύνολο:

• **Πράξεις της εκτελεστικής εξουσίας:** βλ. στρατιωτικές ή πολιτικές υπηρεσίες- π.χ κακομεταχείριση ή παράνομη κράτηση αλλοδαπού.

• **Πράξεις της νομοθετικής εξουσίας:** Το κράτος πρέπει να ρυθμίζει την εσωτερική του νομοθεσία κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται στις διεθνείς του υποχρεώσεις· διαφορετικά, το κράτος φέρει ευθύνη. Η διεθνής ευθύνη, πάντως, στοιχειοθετείται, όχι τη στιγμή της νομοθέτησης, αλλά όταν το κράτος εφαρμόσει το νομοθέτημα που παραβιάζει τη διεθνή υποχρέωση. Επιπλέον, μπορεί να δημιουργείται διεθνής ευθύνη επειδή ορισμένο κράτος παραλείπει να νομοθετήσει στο εσωτερικό δίκαιο, μην πραγματώνοντας έτσι μια διεθνή υποχρέωσή του.

• **Πράξεις της δικαστικής εξουσίας:** Διεθνή ευθύνη δημιουργεί η αρνησιδικία, την οποία αποτελούν κάθε φύσεως εμπόδια που δεν επιτρέπουν στον αλλοδαπό, είτε να υποβάλει αγωγή στα δικαστήρια, είτε να προσκομίσει τα απαραίτητα στοιχεία για την εκδίκαση μιας υπόθεσης, είτε να εμφανιστεί ως μάρτυρας σε δίκη, είτε συνεπάγονται δυσανάλογη βραδύτητα σε σχέση με τον κανονικό ρυθμό απόδοσης της δικαιοσύνης, ή υπερβολική *cautio judicatum solvi* ή γενικώς άνιση μεταχείριση στην απόδοση δικαιοσύνης ανάμεσα σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς. Αρνησιδικία, δηλ. αποτελεί κι η έκδοση απόφασης σαφώς αντίθετης προς το διεθνές δίκαιο. Το κράτος, όμως, ενδεχομένως δεσμεύεται κι από ειδικά διεθνή καθεστώτα, όπως την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (≠ βασανιστήρια, παράνομη στέρηση της ελευθερίας, ταπεινωτική μεταχείριση). Η διεθνής ευθύνη, τέλος, προβάλλεται μόνο αν δεν υπάρχει δυνατότητα προσφυγής του αλλοδαπού στα εσωτερικά ένδικα μέσα. // **β. Πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) που δεν έχουν επίσημη ιδιότητα αλλά ενεργούν για λογαριασμό του κράτους =>** Αυτό συμβαίνει όταν έχουν εξουσιοδοτηθεί από το δίκαιο του κράτους να ασκήσουν στοιχεία κυβερνητικής λειτουργίας (π.χ. διοίκηση φυλακών από ιδιωτικές εταιρείες, ανάθεση σε αεροπορικές εταιρείες εξουσιών σχετικά με τον έλεγχο μετανάστευσης), ή στην περίπτωση που το κράτος κατευθύνει ή ελέγχει τις ενέργειές τους (=de facto όργανα του κράτους. // **γ. Το κράτος ευθύνεται για πράξεις ιδιωτών ενεργούντων ως ιδιωτών, εφόσον τις αναγνωρίζει ή τις υιοθετεί ως δική του συμπεριφορά.**

3. Περιστάσεις που αίρουν τον άδικο χαρακτήρα μιας πράξης: η συναίνεση του κράτους στην τέλεση μιας συγκεκριμένης ενέργειας / η νόμιμη άμυνα σύμφωνα με το Χάρτη του ΟΗΕ / τα αντίμετρα. Προκειμένου να θεωρηθεί ως νόμιμο ένα αντίμετρο πρέπει να λαμβάνεται σε απάντηση προηγούμενης διεθνώς άδικης ενέργειας άλλου κράτους και να στρέφεται κατά του κράτους αυτού, να είναι ανάλογο προς τη ζημία που προκλήθηκε (λαμβάνοντας υπόψη και την βαρύτητα της διεθνώς άδικης ενέργειας) και να έχει ως σκοπό να οδηγήσει το παραβιάζον κράτος να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις του (=> προσωρινός χαρακτήρας). Σημειώνεται ότι το κράτος πρέπει να έχει προηγουμένως καλέσει το παραβιάζον κράτος να παύσει την παράνομη ενέργεια. / η ανωτέρα βία (=επέλευση απρόβλεπτου γεγονότος εκτός των ορίων ελέγχου του κράτους, που καθιστά αδύνατη την εκπλήρωση υποχρέωσης) / κατάσταση κινδύνου ζωής του αυτουργού και των ατόμων που έχουν

ανατεθεί στη φροντίδα του / κατάσταση ανάγκης. Μπορεί να γίνει αντικείμενο επίκλησης από Κράτος ως λόγος άρσεως του αδίκου χαρακτήρα μιας ενέργειας, μόνον εφόσον η ενέργεια αυτή: α) είναι ο μόνος τρόπος για να διαφυλάξει το Κράτος ουσιώδες συμφέρον του από σοβαρό και επικείμενο κίνδυνο, και β) δεν παραβιάζει σημαντικά ουσιώδες συμφέρον των Κρατών έναντι των οποίων υφίσταται η υποχρέωση, ή της διεθνούς κοινότητας ως συνόλου.

4. Συνέπειες της διεθνούς ευθύνης: α) Υποχρέωση επανόρθωσης: 1) με επαναφορά των πραγμάτων στην πρότερη κατάσταση (=restitutio). Αν η παράνομη ενέργεια αποτελεί νομική πράξη, η restitutio συνίσταται στην κατάργηση ή τροποποίηση της επίδικης εσωτερικής πράξης. / **2) Αν η restitutio καθίσταται αδύνατη ή δεν επαρκεί για την αποκατάσταση της προκληθείσας βλάβης, το κράτος υποχρεούται να παράσχει αποζημίωση //** **3) Ικανοποίηση** -> εφαρμόζεται όταν η βλάβη δε μπορεί να αποκατασταθεί με restitutio ή με αποζημίωση, κυρίως δε για την ηθική ή νομική ζημία που υφίσταται το κράτος <π.χ προσβολή της σημαίας του, παραβίαση των χώρων της διπλωματικής αποστολής>. Μπορεί να **συνίσταται σε αναγνώριση της παραβίασης, έκφραση μεταμέλειας, επίσημης συγγνώμης.** Μπορεί επίσης να λάβει τη **μορφή διαπίστωσης από διεθνές δικαιοδοτικό όργανο του παράνομου χαρακτήρα μιας ενέργειας.** **II β) Άλλες υποχρεώσεις:** Το κράτος υποχρεούται να παύσει την παράνομη ενέργεια αν αυτή συνεχίζεται, καθώς και να παράσχει διαβεβαιώσεις κι εγγυήσεις περί μη επανάληψης, εφόσον αυτό κρίνεται αναγκαίο, ή να προχωρήσει στη λήψη ορισμένων μέτρων στο μέλλον

5. Ενεργοποίηση της διεθνούς ευθύνης: π.χ. προσφυγή σε διαπραγματεύσεις ή σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο + περίπτωση αντιμέτρων από την πλευρά του ζημιωθέντος κράτους, αν το παραβιάζον κράτος αρνείται να λήξει την παράνομη ενέργεια ή να αποδώσει την προσήκουσα επανόρθωση -> ο παράνομος χαρακτήρας των μέτρων αυτών αίρεται, εφόσον λαμβάνονται προς απάντηση σε μια παράνομη πράξη και υιοθετούνται σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες. Υπάρχουν διατάξεις σχετικές με τη δυνατότητα/περιορισμούς λήψης αντιμέτρων. Τέλος, δεν υπάρχει δυνατότητα λήψης 'συλλογικών' αντιμέτρων από κράτη άλλα πλιν του ζημιωθέντος· τα άλλα κράτη μπορούν να λάβουν τα νόμιμα μέτρα με σκοπό τη διασφάλιση της παύσης της παραβίασης και της παροχής επανόρθωσης προς το συμφέρον του ζημιωθέντος κράτους.

Η ΔΙΑΔΟΧΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

1. Γενικά: Διαδοχή κρατών είναι η αντικατάσταση της κυριαρχίας ενός κράτους σε δεδομένο γεωγραφικό χώρο από την κυριαρχία άλλου. Είναι μια έννοια γενική, που περιλαμβάνει τόσο τον προσδιορισμό των πραγματικών καταστάσεων που προκαλούν μεταβολές κυριαρχίας, όσο και τις έννομες συνέπειές τους κυρίως στις διεθνείς σχέσεις. Πρέπει να σημειωθεί ότι με τη διαδοχή κυβερνήσεων (με τρόπο επαναστατικό ή συνταγματικό) δεν επέρχεται μεταβολή ή κατάργηση της διεθνούς νομικής προσωπικότητας του κράτους και, συνεπώς, δεν υπάρχει θέμα διαδοχής από την άποψη του διεθνούς δικαίου, με βάση την εφαρμογή της αρχής συνέχειας του κράτους. Πάντως, η μεταβολή καθεστώτος ή κυβέρνησης μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα διαδοχής, όταν ένα νέο επαναστατικό καθεστώς βάζει στόχους που δε θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν αν το κράτος δεν απαλλασσόταν από ορισμένες διεθνείς δεσμεύσεις που είχε αναλάβει το προηγούμενο καθεστώς (π.χ. σοβιετικό καθεστώς που αντικατέστησε την τσαρική κυβέρνηση). Η διαδοχή κρατών καλύπτει πολλά διαφορετικά φαινόμενα μεταβολής κυριαρχίας- π.χ. προσάρτηση εδάφους, ένωση κράτους, απόσχιση τμήματος εδάφους, χωρισμός/κατάτμηση κράτους ή άσκηση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης των λαών.

2. Η διαδοχή ως προς τις διεθνείς συνθήκες: Από τη μία πλευρά, η ασφάλεια δικαίου επιτάσσει την -κατά το δυνατό μεγαλύτερη- σταθερότητα των διεθνών συμβατικών ρυθμίσεων. Από την άλλη, η αυτονομία της βούλησης στο συμβατικό πεδίο οδηγεί στην απεξάρτηση του νέου, κυρίαρχου κράτους από τις δεσμεύσεις του προκατόχου του.

Α. Διαδοχή ως προς ειδικές κατηγορίες συνθηκών: α) Συνθήκες συνοριακού ή εδαφικού χαρακτήρα -> Η διαδοχή δε θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που δημιουργούνται από συνθήκες που αφορούν στη χάραξη συνόρων και τα συνοριακά καθεστώτα ανάμεσα στα κράτη
β) Πολυμερείς συμβάσεις: Στη Συνδιάσκεψη της Βιέννης έγινε λόγος για συνθήκες 'παγκόσμιου χαρακτήρα' = πολυμερείς συνθήκες που κωδικοποιούν και εξασφαλίζουν την προοδευτική ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου, ή εκείνες των οποίων το αντικείμενο κι ο σκοπός ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της. Σημειώνεται ότι αν μια διεθνής συνθήκη αποκρυσταλλώνει εθιμικό διεθνές δίκαιο, τότε ο κανόνας ισχύει έξω από το συμβατικό πλαίσιο, κατά το μέτρο που δεσμεύει όλα τα κράτη. Στην πράξη, παρατηρήθηκε σαφής τάση υπέρ της συνέχισης των πολυμερών συμβάσεων. Η Γενική Γραμματεία του ΟΗΕ δεν ακολούθησε την πρακτική της κοινοποίησης, αλλά άφησε ελευθερία κινήσεων· από την άλλη, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας απαιτούσε από κάθε διάδοχο κράτος να δεχτεί τις προϋπάρχουσες δεσμεύσεις από διεθνείς συμβάσεις εργασίας που είχαν αναληφθεί από τον προκατόχο. Ειδικά στις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαφάνηκε τάση συνέχισης των διεθνών υποχρεώσεων του προκατόχου κράτους -> 'αυτόματη' διαδοχή.

3. Διαδοχή ως προς τους διεθνείς οργανισμούς: Η διαδοχή ως προς τις ιδρυτικές συνθήκες διεθνών οργανισμών συνδέεται μάλλον με τις διατάξεις τους. Τα διάδοχα κράτη δεν αποκτούν αυτομάτως την ιδιότητα του μέλους ενός διεθνούς οργανισμού διαδεχόμενα έτσι το προκατόχο κράτος, αλλά πρέπει να ακολουθήσουν τη διαδικασία ένταξης στον οργανισμό. Αν, όμως, υπάρχει κράτος που συνεχίζει τη νομική προσωπικότητα του προκατόχου, τότε συνεχίζει να έχει την ιδιότητα του μέλους του διεθνούς οργανισμού. Η αρχή της μη διαδοχής στις ιδρυτικές συνθήκες κάμπτεται σε δύο περιπτώσεις: **α) στους οργανισμούς οικονομικού χαρακτήρα (π.χ. ΔΝΤ), όπου ισχύει η 'διαδοχή υπό όρους' / β) σε ορισμένους οργανισμούς τεχνικού χαρακτήρα, που συνήθως δεν είναι αυστηρά θεσμοποιημένοι, όπου εφαρμόστηκε η αρχή της 'αυτόματης' διαδοχής.**

4. Οι επιμέρους ρυθμίσεις για τη διαδοχή στις διεθνείς συνθήκες: **α) Ως προς τη διαδοχή μέρους του εδάφους,** η συμβατική σχέση μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαδοχής ανάλογα με την έκταση της εφαρμογής της κι υπό την προϋπόθεση ότι δεν είναι αντίθετη με το σκοπό/αντικείμενο της σύμβασης ή ότι δεν αλλάζει ουσιαστικά τους όρους εφαρμογής της. / **β) στην περίπτωση διαδοχής κρατών που προκύπτει από τη δημιουργία νέων κρατών από αποικιοποίηση** ισχύει η αρχή *tabula rasa* / **γ) ως προς τις πολυμερείς συνθήκες,** προβλέπεται η δυνατότητα για τα νέα κράτη να συνεχίσουν να συμμετάσχουν σε αυτές με έγγραφη κοινοποίηση προς τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη ή προς τον θεματοφύλακα, ανεξάρτητα αν συμφωνούν με τη συμμετοχή αυτή τα υπόλοιπα. / **δ) ως προς τις διμερείς συμβάσεις,** αυτές ισχύουν μόνο αν ρητά συμφωνούν τα δύο μέρη ή αν η συμπεριφορά τους δείχνει ότι θα μπορούσαν να είχαν συμφωνήσει ρητά / **ε) σε περίπτωση ένωσης κρατών,** οι συνθήκες που ίσχυαν κατά την ημερομηνία διαδοχής για καθένα από τα προκατόχα κράτη εξακολουθούν να ισχύουν και για το διάδοχο. Όταν μια συνθήκη εξακολουθεί να ισχύει, ισχύει μόνο για το τμήμα του εδάφους στο οποίο εφαρμόζοταν και στο παρελθόν· για να ισχύσει σε ολόκληρο το έδαφος του διαδόχου κράτους θα πρέπει είτε να επιτευχθεί η συναίνεση των συμβαλλόμενων, είτε να γίνει ειδική δήλωση από το διάδοχο κράτος. / **στ) σε περίπτωση χωρισμού ή διαμελισμού κράτους,** οι συνθήκες που ίσχυαν για το ενιαίο κράτος εξακολουθούν να ισχύουν και για τα διάδοχα.

5. Διαδοχή ως προς την περιουσία του δημοσίου: Ρυθμίζεται συμβατικά από τα ενδιαφερόμενα κράτη (π.χ. με αφορμή τη δημιουργία νέων κρατών της Αφρικής και της Ασίας -> ανεξαρτητοποίηση)- ενίοτε δημιουργούνται ζητήματα ερμηνείας (π.χ. Συνθήκη της Λωζάνης ανάμεσα σε Ελλάδα-Τουρκία). Προτείνεται η διαδοχή να καταλαμβάνει τα ακίνητα και τα κινητά (δημόσιο χρήμα, αποθέματα χρυσού, τίτλους εκδοτικού ιδρύματος, δημόσια αρχεία, βιβλιοθήκες) του προκατόχου κράτους που βρίσκονται την ημερομηνία της διαδοχής στο έδαφος του διαδόχου κράτους. Η βασική αρχή είναι ότι η δημόσια περιουσία του προκατόχου περνά στο διάδοχο κράτος => πλήρης διαδοχή στα ακίνητα, εκτός από αντίθετες συμβατικές ρυθμίσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων.

6. Διαδοχή ως προς τις δεσμεύσεις απέναντι σε ιδιώτες: Ισχύει η αρχή του σεβασμού των 'κεκτημένων δικαιωμάτων', προκειμένου να διατηρηθούν ανέπαφα τα δικαιώματα των ιδιωτών από το διάδοχο κράτος. Ζήτημα τίθεται και για την τύχη των συμβάσεων παραχώρησης σε ξένους οικονομικών μονάδων εξυπηρέτησης του γενικού συμφέροντος.

7. Διαδοχή ως προς τη διεθνή ευθύνη: Η νομολογία είναι σαφώς αρνητική, αφού δε μπορεί να υφίσταται διαδοχή για τις παράνομες πράξεις.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

A. Έννοια διεθνούς οργανισμού: Είναι ένας φορέας ο οποίος δημιουργείται για ορισμένους σκοπούς και διαθέτει ανάλογο κύκλο αρμοδιοτήτων. Χαρακτηριστικά ->

1) Ιδρυτική συνθήκη: Καθορίζει τους ακριβείς σκοπούς του, την οργανική διάρθρωσή του, την έκταση των πρωτοβουλιών/αρμοδιοτήτων του, τις σχέσεις προς τρίτους και τον τρόπο συμμετοχής σε αυτόν. // **2) Συνθήκη μεταξύ κρατών:** Οι διεθνείς οργανισμοί δημιουργούνται από τα κράτη· κατ' εξαίρεση δημιουργούνται από άλλους διεθνείς οργανισμούς, αλλά και πάλι υπάρχει η βούληση των κρατών μελών. // **3) Μονιμότητα.** // **4) Κοινοί σκοποί διεθνούς συνεργασίας.** // **5) Δράση στο πλαίσιο της διεθνούς νομιμότητας:** Οι διεθνείς οργανισμοί, ως προς τους σκοπούς που θέτουν και τη δράση που αναπτύσσουν, διέπονται από το διεθνές δίκαιο. // **6) Ιδιαίτερα όργανα.** // **7) Ιδιαίτερη βούληση:** Η ύπαρξη ιδιαίτερων οργάνων παρέχει στο διεθνή οργανισμό τη δυνατότητα να εκφράζει 'ιδιαίτερη βούληση' χωριστή από εκείνη των κρατών μελών που τον αποτελούν. Πάντα ο διεθνής οργανισμός έχει τη δυνατότητα να δρα στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του ανεξάρτητα από τα κράτη μέλη που τον αποτελούν. // **8) Νομική προσωπικότητα:** Η προσωπικότητα είναι νομική ιδιότητα που προσδίδει σε κάποιον την ικανότητα να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Κατά το ΔΔΧ, ο Χάρτης του ΟΗΕ τον εξόπλισε με ιδιαίτερα όργανα, του ανέθεσε ειδικό έργο και προσδιόρισε τη θέση των μελών του· τα τελευταία του απένειμαν και τις απαραίτητες αρμοδιότητες που θα του επέτρεπαν να εκπληρώσει τα καθήκοντά του => νομική προσωπικότητα. Επίσης, τόνισε ότι 50 κράτη που αντιπροσωπεύουν τη μεγάλη πλειοψηφία των μελών της διεθνούς κοινότητας μπορούσαν να δημιουργήσουν μια οντότητα με αντικειμενική διεθνή προσωπικότητα ως προς την ικανότητα να εγείρει διεθνή απαίτηση. Το ζήτημα της αντικειμενικής αποστάσεως ενός διεθνούς οργανισμού εξαρτάται από τη φύση των δραστηριοτήτων που ασκεί στο διεθνές πεδίο. Αν η δραστηριότητά του αντανάκλα πάνω σε τρίτους, ανεξάρτητα αν τον έχουν αναγνωρίσει ή όχι, τότε αποτελεί απέναντί τους φορέα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων -> η ύπαρξή του μπορεί να αντιταχθεί προς τρίτα κράτη. Αυτό συμβαίνει όταν ο διεθνής οργανισμός είναι αρμόδιος για θέματα διατήρησης

διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας· διαφορετικά, απαιτείται αναγνώριση του οργανισμού με την αποστολή αντιπροσώπων κρατών μη μελών στην έδρα του οργανισμού ή με τη σύναψη συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ οργανισμού-τρίτων κρατών. Τέλος, η διεθνής προσωπικότητα των διεθνών οργανισμών στην εσωτερική έννομη τάξη ρυθμίζεται με πράξη εσωτερικού δικαίου.

Β. Συνέπειες της διεθνούς προσωπικότητας των διεθνών οργανισμών: α) **Σύναψη διεθνών συνθηκών** -> Έχουν το σχετικό δικαίωμα που απορρέει όχι μόνο από την ύπαρξη νομικής προσωπικότητας, αλλά και από το πλέγμα των αρμοδιοτήτων που τους παρέχει η ιδρυτική τους συνθήκη (π.χ. ενάσκηση καθηκόντων, σύναψη επιμέρους συνθηκών με τα κράτη μέλη ή με τρίτα κράτη ή και με άλλους διεθνείς οργανισμούς). // β) **Ασυλίες και προνόμια** -> δεν αναφέρονται στο εθιμικό διεθνές δίκαιο, αλλά έχουν λειτουργικό χαρακτήρα (=εξυπηρετούν τη λειτουργία του οργανισμού), γι' αυτό και σε κάθε ιδιαίτερη περίπτωση απαιτείται σύναψη ειδικής συμφωνίας. // γ) **Ικανότητα έγερσης απαιτήσεων διεθνώς υπό ορισμένες προϋποθέσεις.** // δ) **Διεθνής ευθύνη** -> Σε περίπτωση που τα όργανα των διεθνών οργανισμών παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο- π.χ. σε σχέση με τις Ειρηνευτικές Δυνάμεις. Επεκτείνεται, όμως, και σε οποιαδήποτε δραστηριότητα κάθε διεθνούς οργανισμού που είναι ζημιογόνος για τρίτα κράτη ή ιδιώτες, καθώς επίσης και στις περιπτώσεις που ο διεθνής οργανισμός παραβιάζει τη διεθνή συνθήκη του.

4. Τύποι διεθνών οργανισμών: Οι **παγκόσμιοι** οργανισμοί είναι δεκτικοί συμμετοχής όλων των κρατών (π.χ. ΟΗΕ και όλες οι Ειδικευμένες Οργανώσεις του- βλ. UNESCO). // **Γενικοί** είναι οι οργανισμοί που καλύπτουν όλο το πλέγμα των ειρηνικών σχέσεων των κρατών και αποβλέπουν στη συνεργασία, στη διατήρηση της ειρήνης και στην επίλυση των διαφορών (π.χ. μόνο ΟΗΕ). Οι **ειδικοί** διεθνείς οργανισμοί έχουν διακεκριμένο αντικείμενο και μπορούν να υποδιαιβηθούν σε οικονομικούς (ΔΝΤ) και τεχνικούς διεθνείς οργανισμούς (Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών), καθώς και σε οργανώσεις κοινωνικές και ανθρωπιστικές (Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας), πολιτιστικές (UNESCO) και στρατιωτικές (NATO).

5. Πράξεις των διεθνών οργανισμών: Μπορεί να γίνει διάκριση ανάμεσα, αφενός στους οργανισμούς απλής συνεργασίας και συντονισμού της δράσης των κρατών μελών· και αφετέρου στους διεθνείς οργανισμούς που έχουν δεσμευτική αρμοδιότητα με διαφορετική έκταση σε κάθε περίπτωση. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσεται η μελέτη μερικών προβλημάτων από κοινού, η υποβολή προτάσεων και διάφορες συζητήσεις και ανταλλαγή απόψεων και στοιχείων (π.χ. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης- ΟΟΣΑ). Από την άλλη υπάρχουν οι οργανισμοί που επιβάλλουν κανόνες συμπεριφοράς στα κράτη είτε με: α) **απλή σύσταση** -> λαμβάνεται με απλή πλειοψηφία των μελών των διεθνών οργάνων· δε συνεπάγεται νομική δέσμευση εκτέλεσης από τα κράτη μέλη (π.χ. ψηφίσματα και διακηρύξεις της ΓΣ του ΟΗΕ) / είτε β) **με δεσμευτική απόφαση** -> λαμβάνεται από ορισμένα όργανα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ειδικά προβλεπόμενες από τις ιδρυτικές συνθήκες. Άλλοτε αφήνουν στα κράτη μέλη περιθώρια για την επιλογή των καλύτερων τρόπων εφαρμογής τους (π.χ. οδηγίες του Συμβουλίου της ΕΕ), άλλοτε οι αποφάσεις πρέπει να εφαρμόζονται αυτούσιες από τα κράτη μέλη (π.χ. κανονισμοί της ΕΕ και αποφάσεις Συμβουλίου Ασφαλείας ΟΗΕ για την ειρήνη).

Η ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

1. Γενικά: Η απαγόρευση χρήσης αφορά την επίλυση διαφορών με ειρηνικά μέσα και καταδίκη του πολέμου / τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να παραιτούνται από τον πόλεμο ως όργανο της εθνικής τους πολιτικής.

2. Η απαγόρευση χρήσης βίας στο Χάρτη του ΟΗΕ: Όλα τα μέλη θα απέχουν από την απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους ή κατά οποιουδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο προς τους σκοπούς του ΟΗΕ.

3. Εξαιρέσεις από την απαγόρευση χρήσης βίας: Η νόμιμη άμυνα, ατομική και συλλογική / η χρήση βίας με εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας / ανθρωπιστική επέμβαση.

4. Το δικαίωμα της ατομικής και συλλογικής άμυνας: Τίποτα δεν παρεμποδίζει το φυσικό δικαίωμα ατομικής και συλλογικής άμυνας στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος του ΟΗΕ υφίσταται ένοπλη επίθεση, ώσπου το Συμβούλιο Ασφαλείας να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Το ΔΔΧ υποστήριξε ότι το εθνικό και το συμβατικό διεθνές δίκαιο περί άμυνας ισχύουν εκ παραλλήλου- όπως π.χ. σε σχέση με την ένοπλη επίθεση ή στο θέμα της έντασής της ή αν η οργάνωση ομάδων ένοπλων ατάκτων εντάσσεται στην έννοια της επίθεσης. Πάντως, αργότερα διευκρίνισε ότι άμυνα νοείται μόνο όταν υπάρχει πράγματι ένοπλη επίθεση κι όχι όταν ένα κράτος την επικαλείται για την προστασία από διακινδύνευση συμφερόντων ασφαλείας. Η συλλογική άμυνα, από την άλλη, εκφράζεται στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ κι έχει δύο προϋποθέσεις: **1) ελεύθερη συναίνεση των συμμετεχόντων κρατών / 2) πρόνοια ότι η επίθεση κατά ενός από τα μετέχοντα κράτη θα αποτελεί επίθεση κατά όλων των άλλων μετεχόντων.** Αργότερα, το Ινστιτούτο Διεθνούς Δικαίου υιοθέτησε Ψήφισμα, το οποίο μεταξύ άλλων αναφέρει ότι η ανάγκη κι η αναλογικότητα αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την άσκηση του δικαιώματος άμυνας. Το δικαίωμα αυτό δρομολογείται για το στοχευμένο κράτος σε περιπτώσεις πραγματικής ή προφανώς επικείμενης ένοπλης επίθεσης και μόνο αν δεν υπάρχει εναλλακτική δυνατότητα. Στη συνέχεια, το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφασίζει ή εξουσιοδοτεί τη χρήση βίας. Η ένοπλη επίθεση πρέπει να παρουσιάζει ορισμένο βαθμό σοβαρότητας, διαφορετικά υπάρχουν τα αντίμετρα, ενώ δε νοείται 'προληπτική άμυνα'.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

1. Η συλλογική ασφάλεια: Μέσα από το Χάρτη του ΟΗΕ επιδιώχθηκε η προαγωγή της ιδέας της συλλογικής ασφάλειας. Ως ασφάλεια νοείται η συγκρότηση της διεθνούς κοινότητας που θα είναι ικανή να αποτρέψει απειλή ή ανατροπή της ειρήνης. Έτσι, δόθηκαν τα πρωτεία στο Συμβούλιο Ασφαλείας και προβλέφθηκε η συγκρότηση διεθνούς ένοπλης δύναμης του διεθνούς οργανισμού και μηχανισμοί επιβολής κυρώσεων κατά των κρατών που απειλούν ή χρησιμοποιούν ένοπλη βία.

2. Δράσεις των αρμόδιων οργάνων του ΟΗΕ:

Α. Αρμοδιότητες του Συμβουλίου Ασφαλείας -> α. Ειρηνικός διακανονισμός: Το Συμβούλιο Ασφαλείας καλεί τα διστάμενα κράτη να λύσουν τη διαφορά τους με μέσα, όπως διαπραγμάτευση, έρευνα, μεσολάβηση, συνδιαλλαγή, διαιτησία, δικαστικός διακανονισμός, προσφυγή σε περιφερειακά όργανα κ.ά. Επίσης, ερευνά αν η συνέχιση συγκεκριμένης διαφοράς ή κατάστασης κινδυνεύει να απειλήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Από την πλευρά του, οποιουδήποτε κράτος μέλος ή μη του ΟΗΕ δύναται να αναφέρει επιλεκτικώς οποιαδήποτε κατάσταση ή διαφορά της οποίας η συνέχιση κινδυνεύει να απειλήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. // **β. Δράση σε σχέση προς τις απειλές κατά της ειρήνης, ανατροπή της ειρήνης και επιθετικές πράξεις:** Για την εξασφάλιση της ειρήνης

προβλέπεται η λήψη μέτρων. Η πρώτη ενέργεια του Συμβουλίου είναι να καλέσει τα ενδιαφερόμενα κράτη ή το κράτος που με τις ενέργειές του απειλεί την ειρήνη να συμμορφωθεί σε ορισμένα μέτρα που του υποδεικνύει. Μπορεί να υποδείξει τα μέτρα αυτά είτε υπό τη μορφή 'συστάσεως' ή με νομικώς υποχρεωτική 'απόφαση'. Τα μέτρα αυτά έχουν δύο μορφές -> **είτε α) δε συνεπάγονται χρήση βίας**, οπότε συνίστανται σε πλήρη ή μερική διακοπή των οικονομικών και διπλωματικών σχέσεων, καθώς και τη διακοπή των επικοινωνιών δια ξηράς, θαλάσσης και αέρος. / **είτε β) συνεπάγονται τη χρήση βίας**, οπότε συνίστανται σε 'δράση' που περιλαμβάνει ένοπλη παρέμβαση από ξηράς, αέρος και θαλάσσης από ένοπλες δυνάμεις που προσφέρουν εθελοντικά διάφορα κράτη μέλη ή διεθνείς οργανισμοί. Τα μέτρα, επίσης, μπορεί να είναι κατασταλτικά ή κυρωτικά.

Ο ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΩΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Διαφορά είναι μια διαφωνία σε ένα ζήτημα πραγματικό, μία αντίθεση, μία αντίδραση σε νομικές θέσεις ή συμφέροντα μεταξύ των κρατών.

1. Υποχρέωση για ειρηνική επίλυση των διεθνών διαφορών: Για την οργάνωση της διεθνούς κοινότητας, μέσω της επιβολής του δικαίου και τον ειρηνικό διακανονισμό των διεθνών διαφορών. Αποτελεί λογικό επακόλουθο της απαγόρευσης χρήσης βίας στις διεθνείς σχέσεις και ταυτόχρονα μια γενική, θετική και αυτοτελής υποχρέωση, η οποία έχει δύο διαφορετικούς αποδέκτες: δεσμεύει αφενός τα κράτη και αφετέρου τον Οργανισμό ως υποκείμενο του διεθνούς δικαίου. **α) Είναι γενική** γιατί όλα τα κράτη (όχι μόνο τα μέλη) οφείλουν να διακανονίζουν τις διεθνείς τους διαφορές με ειρηνικά μέσα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η διεθνής ειρήνη, η ασφάλεια και η δικαιοσύνη. -> εθιμικός χαρακτήρας. Τα ενδιαφερόμενα μέρη σε κάθε διαφορά, η παράταση της οποίας μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, θα προσπαθούν να λύσουν τη διαφορά τους με διάφορες μεθόδους, όπως αναλύονται παρακάτω. Οι σχετικές διατάξεις αναφέρονται σε όλες τις διαφορές, ανεξαρτήτως της φύσης ή της σοβαρότητάς τους. / **β) Είναι αυτοτελής και θετική**, γιατί όλα τα κράτη πρέπει, όχι μόνο να μη χρησιμοποιούν βία, αλλά και να προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες για την επίλυση των μεταξύ τους διαφορών, 'αποκλειστικά' με ειρηνικές μεθόδους. Η υποχρέωση δε συνεπάγεται ταυτόχρονα και την υποχρέωση των κρατών να επιλύσουν οπωσδήποτε μια διαφορά μεταξύ τους: οφείλουν, όμως, με καλή πίστη να προσφεύγουν στις διάφορες μεθόδους ειρηνικού διακανονισμού και να επιδεικνύουν αληθινή βούληση για την επίλυσή της. **γ) Επιπλέον, η υποχρέωση είναι συνεχής**, διότι σε περίπτωση αποτυχίας επίλυσης μιας διαφοράς με μια μέθοδο, πρέπει να γίνεται προσφυγή σε άλλες.

2. Ελευθερία επιλογής μεθόδων: δηλ. διαπραγμάτευση, έρευνα, μεσολάβηση, συνδιαλλαγή, διαιτησία, δικαστικός διακανονισμός, προσφυγή σε περιφερειακούς οργανισμούς ή συμφωνίες ή άλλα ειρηνικά μέσα. Οι μέθοδοι αυτοί θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε **α) διπλωματικές (διαπραγμάτευση, καλές υπηρεσίες, έρευνα, μεσολάβηση, συνδιαλλαγή), το αποτέλεσμα των οποίων δεν είναι δεσμευτικό για τα μέρη / και β) νομικές (διαιτησία, δικαστικός διακανονισμός)** που απολήγουν σε μια απόφαση δικαιοδοτικού οργάνου με βάση το δίκαιο, η οποία είναι δεσμευτική για τα μέρη. Αποτελεί γενική αρχή ότι τα κράτη ως κυρίαρχα δεν δύνανται να υποχρεωθούν σε δικαιοδοτικό μηχανισμό χωρίς την προηγούμενη συναίνεσή τους.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΧΑΓΗΣ)

1. Γενικά: Η αρμοδιότητα του ΔΔΧ εκτείνεται σε όλες τις διαφορές που υποβάλλονται από τα κράτη και επί όλων των υποθέσεων που προβλέπονται από τον Χάρτη ΗΕ ή από τις διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις εν ισχύ. Τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν οποτεδήποτε να δηλώσουν ότι αναγνωρίζουν, αυτοδικαίως και άνευ ειδικής συμφωνίας, ως υποχρεωτική, τη δικαιοδοσία του ΔΔΧ επί όλων των νομικών διαφορών που αφορούν: *-την ερμηνεία συνθήκης, -κάθε ζήτημα διεθνούς δικαίου, -την ύπαρξη κάθε γεγονότος, το οποίο, εάν επιβεβαιωθεί θα αποτελεί παραβίαση διεθνούς υποχρέωσης, -τη φύση ή την έκταση της οφειλόμενης επανορθώσεως για παραβίαση κάποιας διεθνούς υποχρέωσης.*

Τα κράτη μπορούν να καταθέσουν δήλωση αποδοχής της δικαιοδοσίας του ΔΔΧ, βάσει της οποίας αυτό αποκτά αρμοδιότητα υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. Κάθε διάδικο μέρος μπορεί να επικαλεσθεί τις επιφυλάξεις που τυχόν έχει θέσει, αλλά και τις επιφυλάξεις που έχει διατυπώσει το άλλο μέρος στη δήλωσή του. Η αρμοδιότητα του ΔΔΧ εκτείνεται μόνο μέχρι του σημείου σύμπτωσης των δύο δηλώσεων. Συνεπώς η κοινή βούληση των μερών, που αποτελεί τη βάση της αρμοδιότητας του ΔΔΧ, περιορίζεται στα όρια της πιο στενής δήλωσης.

2. Ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων του ΔΔΧ: Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές μόνο για τα διάδικα μέρη και αμετάκλητες, αν και μπορεί να ζητηθεί ερμηνεία τους ή αναθεώρηση της δίκης. Αν η διαφορά αναφέρεται στην ερμηνεία μιας πολυμερούς σύμβασης, τότε οποιοδήποτε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να παρέμβει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, κι εφόσον η παρέμβασή του γίνει δεκτή από το Δικαστήριο, μόνο τότε δεσμεύεται από την απόφαση. Τα κράτη μέλη του ΟΗΕ πρέπει να συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του ΔΔΧ, διαφορετικά το άλλο διάδικο μέρος μπορεί να προσφύγει στο Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο μπορεί είτε να προβεί σε συστάσεις, είτε να αποφασίσει τη λήψη μέτρων για την εκτέλεση της.

3. Γνωμοδοτική αρμοδιότητα του ΔΔΧ: Η ΓΣ ή το Συμβούλιο Ασφαλείας ή οποιοδήποτε άλλο όργανο ή εξειδικευμένη οργάνωση με την έγκριση της ΓΣ, μπορούν να ζητήσουν γνωμοδότηση του ΔΔΧ πάνω σε οποιοδήποτε νομικό ζήτημα. Επίσης, σε μερικές συμβάσεις, προβλέπεται και εκ των προτέρων δέσμευση των κρατών μελών να σεβαστούν το περιεχόμενο της Γνωμοδότησης του Δικαστηρίου. Η αρμοδιότητά του αυτή συνίσταται στην παροχή συμβουλευτικής γνώμης επί νομικού ζητήματος προς τα όργανα του Οργανισμού· τα κράτη δε μπορούν να ζητήσουν γνωμοδότηση. Γενικά, το Δικαστήριο έχει γνωμοδοτήσει για θέματα που είτε αναφέρονται στην ίδια τη λειτουργία του Οργανισμού και στη θέση του στη διεθνή κοινότητα, είτε αφορούν σε μεγάλα προβλήματα για τα οποία ο ΟΗΕ είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να γνωρίζει τις νομικές απόψεις πάνω σε αυτά. Το Δικαστήριο έχει διακριτική ευχέρεια να παράσχει ή όχι γνωμοδότηση πάνω σε ερωτήματα που του υποβάλλονται· πάντως, μόνο επιτακτικοί λόγοι μπορούν να το οδηγήσουν να αρνηθεί Γνωμοδότηση (π.χ. όταν πρόκειται για καθαρά πολιτικό ζήτημα). Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για γνωμοδότηση είναι ανεξάρτητη από τη βούληση/συναίνεση των εμπλεκόμενων κρατών. Οι αποφάσεις του ΔΔΧ δεν έχουν δεσμευτική ισχύ· κατ' εξαίρεση, μόνο δυνάμει συμβατικών ρυθμίσεων που το προβλέπουν. Μπορεί, εξάλλου, μια γνωμοδότηση να υιοθετηθεί και τυπικά από το όργανο που τη ζήτησε ή τη ΓΣ, οπότε να θεωρηθεί ως απόφαση του οργάνου αυτού.